

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Förstår eleverna vad de ska kunna?

En kvantitativ studie om elevers syn på deras egen kännedom om kunskapskraven i Idrott och hälsa

Markus Agebjörn
Daniel Gustafsson
Albin Stigmarker

Rapportnummer: VT13-38
Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program/kurs: Lärarprogrammet IDG350
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: Vt 2013
Handledare: Stefan Johansson
Examinator: Owe Stråhlman

Abstract

Rapportnummer:	VT13-38
Titel:	Förstår eleverna vad de ska kunna?
Författare:	Markus Agebjörn, Daniel Gustafsson och Albin Stigmarker
Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program/kurs:	Läroprogrammet IDG350
Nivå:	Avancerad nivå
Handledare:	Stefan Johansson
Examinator:	Owe Stråhlman
Antal sidor:	40
Termin/år:	Vt 2013
Nyckelord:	Kunskapskrav, Idrott och hälsa, läroplan, kännedom

Sammanfattning

En vanlig syn bland allmänheten är att Idrott och hälsa är ett ämne där elever ska röra på sig och ha kul. När det handlar om att eleverna ska lära sig något handlar det i de flesta fall om formaliserade lekar och spel. Många lärare misslyckas med att omvandla styrdokumentet till undervisning som inkluderar alla elever. Synen på ämnet som många lärare och elever delar är att det utgör en kontrast till de mer stillasittande och teoretiska ämnena. Att eleverna ska få röra på sig, svettas och ha roligt prioriteras i många fall över att de faktiskt ska lära sig.

Med utgångspunkt från detta ville vi genomföra en undersökning där vi undersöker om elever vet vad idrottsämnet handlar om och om de vet vad de ska lära sig. Syftet med den här studien är att belysa elever i årskurs 9 kännedom om de uppsatta kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa. För att få svar på våra frågor har vi använt av en enkätundersökning. Vårt urval bestod av 156 elever varav 118 svarade på enkäten. De resultat vi fått fram är att eleverna anser sig ha ganska bra kännedom om kunskapskraven men att det fortfarande är en stor del som inte ens förstår dem. Undersökningen visar att en stor del elever uppfattar det som att läraren sällan arbetar med eller berör kursplanen för Idrott och hälsa i undervisningen. I de flesta fall har de bara visat betygskriterierna någon gång för eleverna. Vi anser att läraren måste arbeta mer regelbundet med dessa i samband med sin undervisning. Dessutom måste en stor del av arbetet bestå av att konkretisera, förenkla och diskutera dessa med dels eleverna men även med deras vårdnadshavare. Detta tror vi kan göra så att eleverna förstår syftet med ämnet Idrott och hälsa och på så sätt ökar förutsättningarna för att förbättra sina betyg.

Förord

Efter många timmar av datainsamling, analyser och skrivande fick vi tillslut ihop en C-uppsats. Vi vill tacka vår handledare Stefan Johansson för ett gott stöd under hela processen. Dessutom vill vi rikta ett tack till de lärare och elever som tog emot oss skolorna där vi genomförde undersökningen.

Vi har under hela arbetets gång haft som mål att dela arbetsbördan jämn mellan oss tre. Nedan i tabellen visar vi hur varje författare bidragit.

Arbetsuppgift	Procent utfört av Age- björn/Gustafsson/Stigmarker
Planering av studien	33/33/33
Litteratursökning	50/25/25
Datainsamling	25/50/25
Analys	33/33/33
Skrivande	33/33/33
Layout	33/33/33

1. Inledning	5
2. Bakgrund	6
2.1. Läroplan, kursplan och betygskriterier	6
2.2. Otydliga mål i kursplanen	7
2.3. LGR 11 och nytt betygssystem	7
2.4. Nyckelbegrepp inom ämnet idrott och hälsa.....	9
2.4.1. Fysisk aktivitet.....	9
2.4.2. Hälsa	9
2.5. Om ämnet Idrott och hälsa	10
2.5.1. Vad säger kunskapskraven?	11
2.5.2. Ämnets syfte	12
2.5.3. Centralt innehåll	13
3. Tidigare forskning	13
3.1. Lärares tolkning av styrdokumentet.....	13
3.2. Lärares och Elevers syn på ämnet Idrott och hälsa	14
3.3. Vad lär man sig på idrotten i skolan?	15
3.4. Betyg och bedömning	16
3.5. Betygsättning i Idrott och hälsa	18
3.6. Vårt bidrag till forskningen.....	19
3.7. Sammanfattning forskningsöversikt	19
4. Syfte	21
5. Metod	22
5.1. Metodval	22
5.2. Urval.....	22
5.5. Variabler	23
5.3. Forskningsetiska principer	23
5.4. Genomförande	24
5.6. Metoddiskussion	27
6. Resultat och diskussion	29
6.1. Elevernas bakgrund	29
6.2. Elevernas kännedom om kunskapskraven	29
6.2.1. Diskussion	31
6.3. Elevens förutsättningar för kännedom om kunskapskraven	32
6.3.1. Diskussion	35
6.4. Skillnader mellan kön och etnicitet angående elevens kunskaper	36
6.5. Attityd till ämnet bland eleverna.....	37
6.6. Idrottsintressets påverkan på elevens syn på elevernas kunskap	39
6.7. Diskussion	40
7. Sammanfattande slutsatser	41
7.1 Förslag på vidare forskning	42
8. Referenslista	43
Elektroniska länkar.....	45
Bilaga	46

1. Inledning

Idrott och hälsa i skolan är ett ämne som ständigt diskuteras i både media och forskarvärlden. Det handlar om ämnets vara eller icke vara som obligatoriskt skolämne samt hur mycket kunskap elever egentligen tillägnar sig genom skolans undervisning. En vanlig uppfattning om Idrott och hälsa är att det är ett ämne där elever leker och spelar men egentligen inte lär sig speciellt mycket (Annerstedt, 2007). Det leder till att allmänheten idag ser idrottsämnet som ett roligt, men inte speciellt viktigt skolämne. En av anledningarna till ämnets låga status är svårigheten att definiera vad elever egentligen ska lära sig, då det traditionellt sett handlar om rent fysiska förmågor. Frågor kring ämnets legitimitet är något som diskuteras flitigt under lärarutbildningen och frågor som måste redas ut om idrottsämnet ska få den status vi anser att det förtjänar. **Med status syftar vi till ämnet Idrott och hälsa samt yrkesrollen som lärare i Idrott och Hälsas ställning i samhället.**

Trots läroplaner med ämnets syfte, mål och centrala innehåll är det problematiskt för många lärare att omvandla det styrdokumentet till konkret undervisning som anses bildande. Om lärare har svårt att tolka och förmedla innehållet i styrdokumentet blir det rimligtvis ännu svårare för elever att förstå vad det är de ska få kunskap om. Det leder oss in på vår studie. Även om styrdokumentet främst är till för att styra lärarnas undervisning, så finns det mycket att vinna om elever också tar del av dem och får kunskap om vad det egentligen är de ska lära sig. Detta är i linje med vad Myndigheten för skolutveckling skriver:

Lärare, elever och föräldrar behöver ha en gemensam kommunikation om och förståelse av mål, kriterier och bedömningsgrunder. Samtalet mellan dessa parter, kring var och vad varje enskild elev står och kan utveckla, är centralt i det sammanhanget. (Myndigheten för skolutveckling, 2008:2, s 8)

Myndigheten för skolutveckling menar alltså att det inte bara är läraren som ska ha kunskap om mål och betygs-kriterier i skolan utan även eleverna själva och deras målsmän. Detta är förutsättningar för att betygen ska kunna bli rättvisa och likvärdiga på olika skolor i olika delar av landet. Om elever och deras föräldrar **ej** har kännedom om kunskapskraven ökar risken för missförstånd och missnöje. Om en elev inte får det betyg denne anser sig förtjäna kan pressen på läraren, både från eleven själv och från hemmet, öka. Vi anser att om lärare frångår Skolverkets styrdokument och riktlinjer och istället bedömer elever utifrån normer och gamla traditioner blir det svårt för läraren att motivera bedömningen om den ifrågasätts. Om det är oklart vad som ska bedömas, kan det, enligt vår syn, leda till minskad status för yrket. Vi har en tes om att normerna från de tidigare kursplanerna och ämnesbeteckningar lever kvar och reproduceras i hemmen hos dagens elever, i form av samtal med föräldrar, vårdnadshavare, syskon och liknande.

För att bryta dessa normer och traditioner anser vi att det är viktigt för lärare att tillämpa och ställa sig bakom de nya styrdokumentet samt bemöta och stå upp emot

eventuella konflikter och konfrontationer från de som håller kvar vid gamla normer och traditioner. Detta är nödvändigt för att tvätta bort den stämpel på ämnet—som vi anser existerar—som säger att läraren kastar ut en boll och det räcker att dyka upp för att klara betyget. Detta kan vara skadligt för ämnets status och för synen på ämnet som ett kunskapsämne.

I föreliggandestudie är vi inte intresserade av att få reda vilka fenomen som kan tänkas ligga bakom elevernas uppfattning om betygskriterierna. Vi hoppas kunna få en bra inblick i hur eleverna ser på ämnet även om vi inte kommer kunna utläsa varför de har just den synen.

Läro- och kursplanen är den stöttepelare lärare har att luta sig mot, och dessa skall genomsyra dennes jobb vad gäller innehåll och bedömning. Vår uppfattning, som grundar sig i våra erfarenheter, från såväl elev som lärare, är att stora delar av eleverna i grundskolan inte uppfattar vikten av läro- och kursplanen som verktyg och hjälpmedel för att få klarhet i vad man faktiskt behöver kunna och behöver utveckla i ämnet för att få ett visst betyg.

Trots Skolverkets arbete med namnbyten och utveckling av kursplanen är vår uppfattning att man ofta bemöts av inställningen att ett bra betyg i ämnet handlar om att ha varit duktig i utförandet av någon specifik idrott, än bättre om man som elev är duktig i någon av våra folkkära idrotter som exempelvis fotboll, handboll, ishockey. Med detta i tanke vill vi undersöka hur väl elever i årskurs 9 känner till kunskapskraven i ämnet Idrott och hälsa.

2. Bakgrund

I följande avsnitt beskrivs de olika dokument som styr lärarnas planering av undervisningen. Först och främst går vi igenom och förklarar de olika styrdokument som är skolans grund. Sedan diskuterar vi de nyckelbegrepp vi anser är relevanta för vår egen undersökning. Sist i avsnittet beskrivs ämnet Idrott och hälsa med dess syfte, centrala innehåll samt betygskriterier.

2.1. Läroplan, kursplan och betygskriterier

Läroplanen för grundskolan består av tre delar: skolans uppdrag och värdegrund, mål och riktlinjer för utbildningen och kursplaner. Kursplanerna är en komplettering till läroplanen och anger vilka mål och kunskapskrav som finns i varje specifikt ämne i skolan. I kursplanen beskrivs och motiveras även ämnet och dess relevans i diverse skolformer (Skolverket, 2011a).

Läroplanen är ett oföränderligt dokument medan kursplanerna går att revidera om så behövs. De beskriver inte hur läraren ska arbeta eller vilken metodik som ska användas. Istället står det bara vilka kunskaper och färdigheter eleven ska erhålla. Vilket innehåll ämnet ska bestå av ska utarbetas lokalt och, i enlighet med skollagen

tillsammans med eleverna (Linde, 2000). Annerstedt (2007) berör just detta ämne i sin bok *Att (lära sig) vara lärare i Idrott och hälsa*, där han beskriver strävans- och uppnåendemålen som otydligt uttryckta samt att utrymmet för tolkning av innehåll och arbetssätt är väldigt stort, vilket vi tolkar som att stor del av undervisningen är beroende av lärarens kompetens och hens syn på relevant innehåll kopplat till styrdokumentet.

Till målen i varje kursplan finns även betygskriterier kopplade till varje betygsnivå. Precis som i kursplanen står här inte vad läraren ska gå igenom eller hur hen ska arbeta för att eleverna ska lära sig. På grund av detta har lärarnas frihet till tolkningar blivit stor vilket många anser komplicera yrkesrollen (Linde, 2000) .

2.2. Otydliga mål i kursplanen

Skolverksamheten styrs idag av regering och riksdag. De anger vad som ska utmärka den svenska skolan och vilka krav som ställs på utbildningen. Läroplanen och de olika kursplanerna ska alltid ligga till grund för planering av undervisning. I den tidigare läroplanen, Lpo94, fanns det två olika typer av mål, mål att sträva mot samt mål att uppnå. Dessa två former av vad elever skulle *uppnå* eller *sträva mot att uppnå* kunde skapa förvirring hos många lärare, vilket är något som styrks av i boken *Idrottsundervisning* där Annerstedt m.fl. ifrågasätter uppnåendemålen tydlighet och utvärderingsbarhet (Annerstedt, Peitersen, Rönholt, 2001).

Skolverkets nationella utvärdering av skolsystemet visar att lärarnas egna tolkningar av de uppsatta målen blev skiftande och nya mål utformades på lokal nivå (prop. 2008/09:87). Dessutom uppfattades de uppsatta målen som svårtillgängliga, för många till antalet och med ett onödigt svårt språk. Dessa otydligheter och svårigheter ledde till att regeringen 2008 kom med nya propositioner angående läroplaner och betygskriterier. (prop. 2008/09:87)

2.3. LGR 11 och nytt betygssystem

När regeringen lade fram förslag om att förändra styrdokumentet i skolan motiverade man det med att läraren skulle få tydligare verktyg och mer stöd för sin undervisning. Dessutom menade de att ett tydligare förhållande mellan läroplanens översiktliga mål och kursplanernas mer specifika mål ska leda till ökad tydlighet och i samband med det också bättre förutsättningar för eleverna vad gäller god måluppfyllelse (prop. 2008/09:87).

Kursplanerna ska inte bara fungera som grund för planering och genomförande utan även som diskussionsunderlag mellan lärare. Lärarens uppgift blir att konkretisera, förklara och diskutera kunskapskraven och ämnets mål med både elever och föräldrar. Genom att regeringen strukturerar upp kursplanerna och förtydligar dem skulle eleverna lättare kunna förstå dem. (prop. 2008/09:87).

Strävansmål, som fanns i Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet 1994, Lpo94, är helt borttaget i de nya kursplanerna, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, Lgr11. Istället delas de nu upp i syfte, centralt innehåll och kunskapskrav. Syftet förklarar och motiverar ämnet, det centrala innehållet förklarar översiktligt vilket innehåll ämnet ska bearbeta och kunskapskraven är kopplade till betygskriterier. Kursplanerna ska enligt regeringen verka som styrverktyg för hur deras undervisning läggs upp men även vara förståeliga och lättillgängliga för elever (prop. 2008/09:87).

En annan nyhet att belysa i Lgr11 är det nya betygssystemet. Istället för Icke Godkänt, Godkänt, Väl Godkänt och Mycket Väl Godkänt används nu A-E samt F för avsaknad av tillräckliga kunskaper. Kunskapskraven består främst av vilka förmågor eleven ska erhålla. De olika betygsnivåerna representerar olika kvalitativa skillnader i dessa förmågor (Linde 2000). De nya betygsstegen kan dock inte jämföras med de gamla. En stor skillnad är att alla kriterier för betygen A, C och E måste uppfyllas för att erhålla betyget. Alltså kan en elev som tidigare fått högsta betyg, MVG, få antingen A eller B. Detta ska enligt regeringen leda till mer ansträngning från eleverna samt en motivationsökning (prop. 2008/09:66). Precis som vi diskuterade i inledningen är det av vikt för lärarkåren att riktlinjerna för det nya betygssystemet tillämpas för att undvika i största möjliga mån orättvisa och betygsinflation.

Regeringens mål med att utöka betygsnivåerna var att elever och vårdnadshavare skulle kunna erhålla tydligare information angående den studerandes kunskapsutveckling. Dessutom hoppades man att betygen skulle uppfattas som mer rättvisa. År 2000 genomförde skolverket en granskning av det förra betygssystemet. Då framkom det att antal betygsnivåer var för få och att varje steg var alldeles för brett. (prop. 2008/09:66)

Exempel på skillnader i de olika betygsnivåerna kan vara:

För betyget E:

*Eleven kan på ett **i huvudsak** fungerande sätt sätta upp mål för och planera träning och andra fysiska aktiviteter.*

För betyget C:

*Eleven kan på ett **relativt väl** fungerande sätt sätta upp mål för och planera träning och andra fysiska aktiviteter.*

För betyget A:

*Eleven kan på ett **väl** fungerande sätt sätta upp mål för och planera träning och andra fysiska aktiviteter. (Skolverket, 2011a:55-57)*

Exemplet ovan är hämtat från Skolverket och visar att skillnaden mellan de olika betygsstegen är hur väl elever lyckas utföra samma uppgift. Innebörden av de fetmarkerade orden i citaten ovan anser vi inte är helt självklara och frambringar olika tolkningar för olika lärare, något som stärks av Annerstedt (2007) då han ifrågasätter hur mätning av kunskap ska ske ”på ett tillförlitligt och objektivt sätt”.

Problematiken med dessa tolkningar blir således att bedömningen grundar sig i den enskilde lärarens uppfattning om vad som är *i huvudsak, relativt väl* och *väl*.

2.4. Nyckelbegrepp inom ämnet idrott och hälsa

2.4.1. Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet har i alla tider varit en del av människans vardag. Att röra på sig och att utveckla en god fysisk förmåga var viktigt för att kunna skaffa föda och att skydda sig mot faror. När jordbruk och liknande arbetsformer stod i centrum krävdes också där en god form för att klara de arbetsuppgifter som väntade. De senaste decennierna har dessa rörelsevanor bytts ut till att vi motionerar för att hålla formen, för att se bra ut och i rent underhållningssyfte. Enligt svenska folkhälsoinstitutet definieras fysisk aktivitet som all form av rörelse som ger ökad energiomsättning. Vidare beskriver de att all form av kroppsrörelse under arbetstimmar eller på fritiden går under begreppet fysisk aktivitet. Deras rekommendationer är att ett barn varje dag utför 60 minuter av fysisk aktivitet av växlande intensitet. Detta för att förebygga sjukdomar som exempelvis diabetes och fetma (Folkhälsoinstitutet, 2013)

2.4.2. Hälsa

Bolling (2005) menar att man kan se hälsa ur ett minimalistiskt eller maximalistiskt perspektiv. Minimalistiskt handlar om det medicinska och då handlar hälsa om frånvaron av sjukdom. Maximalistiskt handlar om att det inte enbart innebär frånvaron av sjukdom utan ett tillstånd av fullständig fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande.

Quennerstedt (2006) diskuterar på samma sätt, men med begreppen patogent respektive ett salutogent perspektiv på hälsa. Det patogena perspektivet utgår från avvikelser, där det anses "onormalt" att vara sjuk. Hälsa innebär då att man vill förebygga eller bota "de sjuka" genom att diagnostisera dem, skapa åtgärdsprogram och behandla de sjuka. Det salutogena perspektivet handlar däremot om de talangfulla och friska, där det finns flera olika faktorer som påverkar hälsan och att det går att ha hälsa även om man är sjuk.

Hälsobegreppet är mycket mer än bara den fysiska hälsan. Statens organ för folkhälsa, Statens folkhälsoinstitut, har som huvudmål för folkhälsoarbetet att "skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen" (FHI, 2013b). Folkhälsan i ett samhälle innefattar livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor.

I folkhälsomålen finns det elva olika mål man strävar efter att uppnå och målområde 9 handlar om att fysisk aktivitet och vilken påverkan den har på livet. "Bibehållen fysisk aktivitet genom livet bidrar till att människor kan leva ett oberoende liv långt upp i åldern." (FHI, 2013a) Målet handlar om att man ska bidra till den fysiska

aktiviteten i samhället genom ökad fysisk aktivitet i förskola, skola, i anslutning till arbetet och under fritiden samt genom att erbjuda äldre, långtidssjukskrivna och funktionshindrade möjligheter att motionera och träna utifrån sina egna förutsättningar. Även i världen finns det organisationer som jobbar med folkhälsan och Världshälsoorganisationen har som mål att uppnå bästa möjliga hälsa för alla människor (World Health Organization, 2008) Hälsa för WHO innebär fysisk, mental och socialt välbefinnande, inte bara frånvaro av sjukdom.

Hälsa är ett väldigt vitt begrepp som det finns lika många definitioner av som det finns antalet tolkare, detta gör att det blir svårt att ge en helt korrekt definition av vad begreppet Hälsa betyder. Gemensamt för de flesta av ovanstående källor är att hälsa och fysisk aktivitet är väldigt nära besläktade och att man inte kan komma ifrån varken idrott eller hälsa när man pratar om det ena eller det andra.

2.5. Om ämnet Idrott och hälsa

I inledning av kursplanen för Idrott och hälsa från Skolverket (2011a) går det att läsa om ämnets möjlighet till inflytande på vuxenlivets fysiska aktivitetsgrad. Vilket också speglar sig i *Nationella Utvärderingen av grundskolan* från 2003, NU-03, (Skolverket, 2005) där majoriteten av de tillfrågade grundskolelärarna ansåg ”Att ha roligt genom fysisk aktivitet” var viktigast med ämnet. Om detta dock går fram till eleverna går att diskutera då samma utvärdering visar att enbart 23 procent av flickorna instämmer med att *de får lust att röra sig mer* genom Idrott och hälsa (Skolverket, 2005). Vidare beskriver Skolverket (2011a) bland annat att ämnets syfte är att förse eleverna med kunskap kring hur fysisk aktivitet är kopplat till, såväl fysiskt som psykiskt, välbefinnande. Ämnet blir således en stor samhällsangelägenhet och har så även varit genom historien, vilket skapar engagemang och diskussion bland människor. Diskussionerna och synen på Idrott och hälsa, eller tidigare varianter av ämne, har berört allt från såväl militäriska förberedelser och vikten av fysisk aktivitet för folkhälsan som ämnets legitimering som ett obligatoriskt skolämne.

Utan att fördjupa oss speciellt i ämnets historik anser vi det av vikt att belysa om den del av historien som vi anser är av relevans för vår studie. Den nuvarande beteckningen på ämnet, Idrott och hälsa, kom i samband med läroplanen för grundskolan 1994, Lpo 94. Tidigare gick ämnet under beteckning ”Idrott” och det senaste namnbytet kan ses som ett steg bort från kopplingen till föreningsidrotten och ett närmande mot att ämnet bestod av mer än fysisk aktivitet och idrott. Detta steg anser vi av vikt då samtidigt som föreningsidrotten ökar och utgör större del av pojkar och flickors liv så är det viktigt att understryka skolämnets bildande syfte, där undervisning och bildning är av största vikt.

Ett namnbyte som skedde för 20 år sen kan verka irrelevant i dagens läge men följande aspekter gör att vi anser att det har betydelse för vår studie. Dels för att fortfarande aktiva lärare utbildades under tidigare läroplaner, exempelvis Lgr 80, samt att dagens föräldrar och vårdnadshavare till elever i årskurs 9 med stor sannolikhet

fick sina uppfattningar och upplevelser om ämnet under tidigare läroplaner. Förutsatt att vederbörande gick i skolan i Sverige.

2.5.1. Vad säger kunskapskraven?

Inför den här studien har vi en stark känsla, byggd på individuella erfarenheter, av att ett starkt betyg i Idrott och hälsa förknippas med idrottsliga prestationer. Detta är något som styrks av Annerstedt (2002) som redogör att färdigheten hos eleverna får störst utrymme och fokus i bedömningen. Studerar man kursplanen och kunskapskraven i Lgr11 för år 9 framgår det dock tydligt att enbart en liten del av det som utgör betyget har med fysisk aktivitet att göra och att det snarare rör sig om att utveckla kunskaper i och kring innehållet i ämnet (Skolverket, 2011a). I kursplanen för Idrott och hälsa delas kunskapskraven upp i följande fyra områden

Område 1

Eleven kan delta i lekar, spel och idrotter som innefattar komplexa rörelser i olika miljöer och varierar och anpassar sina rörelser till viss del till aktiviteten och sammanhanget. I danser och rörelse- och träningsprogram till musik anpassar eleven till viss del sina rörelser till takt, rytm och sammanhang. Eleven kan även simma 200 meter varav 50 meter i ryggläge. (Skolverket, 2011a, s 60)

I den första delen understryks att eleverna ska kunna delta under diverse lekar, spel och idrotter och är det något i kursplanen som kan kopplas till idrottsliga prestationer är det just början av denna del. I övrigt handlar det om hur eleven kan anpassa rörelser till takt, rytm och sammanhang, vilket bland annat öppnar för ett ämnessamarbete med skolämnet Musik. Slutligen måste eleverna kunna simma viss angiven längd. Längden utgörs dock inte som mätning där den elev som simmar längst får bäst betyg utan angiven längd är den samma för alla betyg. Detta för att vikten ligger på att eleverna skall kunna simma för säkerhet och livräddning snarare än att kunna simma snabbt och långt, därav finns inte heller några tidsangivelser som kan ligga till grund för ett betyg.

Område 2

*Eleven kan på ett **i huvudsak** fungerande sätt sätta upp mål för och planera träning och andra fysiska aktiviteter. Eleven kan även utvärdera aktiviteterna genom att samtala om egna upplevelser och föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om hur aktiviteterna tillsammans med kost och andra faktorer kan påverka hälsan och den fysiska förmågan (Skolverket, 2011a, s 60)*

I den här delen är det kunskap om hur man kan agera och påverka sina val och handlingar för att påverka hälsan och den fysiska förmågan. Vilket kan utläsas som att skolans jobb inte är att mäta elevernas idrottsliga prestationer utan snarare undervisa i och kring hur eleverna kan påverka både sin prestationsförmåga samt sitt välmående.

Område 3

*Eleven planerar och genomför friluftaktiviteter med **viss** anpassning till olika förhållanden, miljöer och regler. Dessutom kan eleven med **viss** säkerhet orientera*

sig i okända miljöer och använder då kartor och andra hjälpmedel. (Skolverket, 2011a, s 60-61)

Här är det elevernas kreativitet, ledarförmåga samt orienteringsegenskaper som understryks, men återigen kan detta ses som en säkerhet och livräddningsåtgärd då det även här är avsaknad av exempelvis tidsangivelser. Vilket kan tolkas som att kunskapskravet är skapat för att undervisa eleverna i hur man kan agera om man skulle komma vilse samt att eleverna undervisas i hur det är att vistas i tidigare okända miljöer samt hur eventuella hjälpmedel för att lokalisera sig fungerar.

Område 4

Eleven kan på ett i huvudsak fungerande sätt förebygga skador genom att förutse och ge enkla beskrivningar av risker som är förknippade med olika fysiska aktiviteter. Dessutom kan eleven hantera nödsituationer vid vatten med alternativa hjälpmedel under olika årstider. (Skolverket, 2011a, s 64)

Återigen kan denna del kopplas till livräddning och säkerhet, om än mer utskrivet och tydligt. Slutdelen handlar också om hur undervisningen skall bidra till elevernas kunskaper om skador och hur de kan agera och handla för att i största möjliga mån minska risken att råka ut för en skada.

2.5.2. Ämnets syfte

I nuvarande kursplan, Lgr 11 (Skolverket 2011a), har syftet med ämnet Idrott och hälsa sammanfattats av fyra punkter. Det går att utläsa att dessa punkter står som grund för de delar som utgör kunskapskraven, som vi senare återkommer till. Följande sammanfattning av ämnets syfte är hämtad från Grundskolans läroplan (2011a, s 51)

- röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang,
- planera, praktiskt genomföra och värdera idrott och andra fysiska aktiviteter utifrån olika synsätt på hälsa, rörelse och livsstil,
- genomföra och anpassa utövningar och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer, och
- förebygga risker vid fysisk aktivitet samt hantera nödsituationer på land och i vatten.

Denna sammanfattning ger en bild över hur pass brett spektra ämnet faktiskt har. Det framgår tydligt att det är avsevärt mer än just själva utförandet av någon specifik idrott som utgör syftet med ämnet. I Kommentarmaterialet till kursplanen för Idrott och hälsa (Skolverket, 2011b) understryks ståndpunkten att skolans uppdrag är att ge elever kunskap kring fysisk aktivitet och inte i första hand fysiskt aktivera eleverna, man lägger där vikt vid att ämnets kunskapsuppdrag. Dock skall tilläggas att samma text även slår ett slag för att kärnan i ämnet fortfarande handlar om görandet men att arbetet runt omkring detta breddas och får större utrymme. Detta genom exempelvis elevreflektioner och där eleverna får reflektera kring hur fysisk aktivitet påverkar hälsan, den individuella kroppskännetomen, natur och miljöomgivning.

2.5.3. Centralt innehåll

Det centrala innehållet i Lgr 11 (Skolverket 2011a) delas upp i tre så kallade kunskapsområden som utgörs av rörelse, hälsa och livsstil samt friluft- och utevistelse. Inom dessa tre kunskapsområden anges det för vad undervisningen skall innehåll inom varje område. Det centrala innehållet är utformat så att läraren ges frihet att tolka det centrala innehållet och utefter det skapa en undervisning som är relevant och överensstämmer med ämnets syfte. Samtidigt som regeringen styr undervisningen i och med de ramar som läraren skall hålla sig inom i dess innehåll. Det är också lärarens ansvar att ta hänsyn till elevernas inflytande kring arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, vilket redogörs i läroplanen, Lgr 11 (Skolverket 2011a).

3. Tidigare forskning

I följande avsnitt går vi igenom tidigare forskning kring idrottsämnet och betygssättning. De studier vi tagit del av behandlar främst lärares och elevers syn på idrott och hälsa och vilka orsaker som kan ligga bakom dessa. Dessutom berör vi vilket innehåll som idrott och hälsa består av och till sist går vi in på betygssättning i allmänhet och bedömning specifikt för idrott och hälsa.

3.1. Lärares tolkning av styrdokumentet

Ett problem som funnits ända sedan Lpo94 infördes är att kursplanen för idrott och hälsa ej angett vad eller hur undervisningen ska se ut i ämnet. Det har lett till att lärare tolkar kursplanerna på sitt sätt och formar sin undervisning utefter egna erfarenheter och intresse. Att lärarens syn på hur ämnets undervisning ska se ut krockar med elevens syn är inte alls ovanlig och leder ofta till svårigheter. Ekberg (2009) har studerat skillnaden mellan vad som står skrivet i kursplanen och det som verkligen iscensätts. Han utgår från tre olika arenor: formuleringsarenan, transformeringsarenan och realiseringsarenan.

Formuleringsarenan är de läroplaner som politiker har bestämt och det som ska styra lärarens undervisning. Transformeringsarenan är när läraren själv tolkar dessa dokument och själv skapar en bild av hur ämnet ska se ut. Realiseringsarenan är det som verkligen iscensätts i form av undervisning. Ekberg (2009) beskriver styrdokumentet (formuleringsarenan) som klart fokuserande på hälsobegreppet. Innehållet består främst av rörelser på ett funktionellt plan, till exempel att öka konditionsförmågan eller styrkan. Även de estetiska och rekreativa rörelseformerna har ett centralt inslag medan de regelstyrda idrotterna inte förekommer alls. På transformerings-arenan är det istället regelstyrda lekar och spel som dominerar innehållet. Där förekommer rekreativa och estetiska former av rörelser nästan inte alls. Liknande mönster ser Ekberg (2009) på realiseringsarenan. Tvärtom kursplanen så förekommer formaliserade spel och lekar oftast på bekostnad av estetiska och rekreativa rörelser. Skillnaden mellan styrdokumentet och vad som verkligen iscensätts i form av undervisning var i Ekbergs studie stor.

År 2010 genomförde Skolverket en inspektion av idrottsämnet. Under samma dag besökte myndighetens inspektörer cirka 300 idrottslektioner. Precis som Ekbergs slutsatser så visade Skolverkets rapport att skillnaderna mellan styrdokumentet och den faktiska undervisningen är stor (skolverket 2010). Det mest dominerande innehållet på de observerade lektionerna var bollspel. Närmare 75 procent av lektionerna bestod av just bollekar eller bollspel. De estetiska rörelserna som till exempel dans var extremt sällsynta. Skolverket (2010) skriver i sin rapport att ett så ensidigt innehåll kan få elever omotiverade och att det kan missgynna en stor del av elever. Istället för att se till varje individ som är ett av skolans stora mål så gynnas de elever som utövar någon form av bollspel eller bollek på fritiden. Dessutom menar Skolverket (2010) att undervisningen blir alltför fokuserad på tävlingsmoment vilket motverkar ämnets syfte.

3.2. Lärares och Elevers syn på ämnet Idrott och hälsa

Skolverket (2010) skriver i sin rapport att både elever och lärare ser ämnet som ett bra tillfälle att röra på sig och svettas. Det är en syn som är extremt vanlig i de studier vi tagit del av. Håkan Larsson (2004) har genomfört en studie på femteklassare och deras syn på idrottsämnet. När eleverna i hans studie beskriver ämnet är det med ord som ”bra”, ”roligt” och ”kul”. När han frågade vad de tycker är bra med ämnet så svarar de oftast ”att man får röra på sig”, ”att man slipper andra ämnen” och ”man får röra på sig istället för att jobba”. Larsson (2004) jämförde även idrottsämnet med andra ämnen. Han frågade även eleverna om de tycker idrott är viktigt i jämförelse med andra ämnen. Där visar det sig att eleverna tycker att idrottsämnet är viktigt. Endast två procent av de 134 tillfrågade eleverna anser att andra ämnen är viktigare än Idrott och hälsa. Karin Redelius (2004) har gjort en liknande undersökning och fått samma resultat. Hennes studie berör elever i årskurs 9 och deras syn på idrottsämnet. Precis som i Larssons studie är det att röra på sig som är huvudsyftet. Eleverna i årskurs 9 menar att ämnet är roligt och att det är skönt att få variation från de mer teoretiska ämnena. Både Larssons och Redelius studier visar att görandet av en specifik aktivitet är viktigare än lärandet för de flesta elever. En av anledningarna till den här synen på idrottsämnet är enligt Skolverket (2010) de traditioner som lever kvar sen tidigare kursplaner. De menar att elevernas förväntningar av Idrott och hälsa är att de ska får röra på sig, få svettas och ha roligt.

Utvärderingen NU-03 var omfattande och genomfördes på 197 olika skolor och bestod av enkätsvar från 10 000 elever. En del av rapporten beskriver idrottsämnet och elevernas uppfattning om det. Studien visar att elever generellt sett tycker ämnet är väldigt intressant men inte särskilt svårt. Pojkar är enligt rapporten mer intresserade av ämnet än flickor. Detta gäller även när det gäller om eleverna är motiverade och gör sitt bästa på lektionerna (Skolverket 2005). Trots att idrott och hälsa anses som det populäraste ämnet så är det femton procent av eleverna som menar att ämnet inte är till för dem. Även här är det fler flickor som uttryckt missnöje. Vidare menar Skolverket (2005) att lärarna i ämnet verkar utgå från de som tycker om ämnet och är

fysiskt aktiva i sin undervisning. Eleverna har enligt studien lite inflytande vad gäller innehåll och de som anser sig ha mest inflytande är pojkar. Skillnaderna mellan könen vad gäller attityden till ämnet är tydlig. Även i Skolverkets redovisning av elevresultat i ämnet så syns skillnader. Idrott och hälsa är det enda ämnet i grundskolan där pojkar har högre snittbetyg än flickor (Skolverket, 2012). Sambandet mellan elevernas syn på idrottsämnet och resultaten är påtagligt. Annerstedt (bekräftar synen på idrottsämnet:

Om tyngdpunkten i skolan läggs på utvecklandet av barnets intellektuella kapaciteter har idrottsundervisningen ofta betraktats som avkoppling från de långa stillasittande perioderna av läsning, skrivning eller någon annan uppgift av teoretisk art. [...] Idrottsundervisning reduceras till idrottsutövande, där motion ses som avskilt från den verkligt väsentliga undervisningen som huvudsakligen äger rum i klassrummen. (Annerstedt, 2007, s 26)

Detta leder till konsekvenser som att idrottsämnet i framtiden kan få mindre tid än de ”vanliga” ämnena i skolan. För att legitimera ämnet idrott och hälsa menar Annerstedt (1991) att i första hand lärare själva måste kunna säga varför idrottsämnet är viktigt. Idrottsundervisningen kan, enligt Annerstedt, beskrivas som kunskapsproduktion i tre dimensioner: undervisning *om*, *genom* och *i* rörelse. Undervisning *om* rörelse handlar om rena faktakunskaper så vi kan motivera rörelser och göra dem begripliga, till exempel vad en fysisk aktivitet går ut på. Undervisning *genom* rörelse handlar om hur vi använder rörelser för att till exempel utveckla sociala, intellektuella eller moraliska förmågor hos eleverna. Då är rörelserna ett verktyg för att nå andra mål än just själva rörelsen. (Annerstedt, 1991)

Undervisning *i* rörelse handlar främst om inläring av rörelser, exempelvis motoriska och kinestetiska förmågor. Den sistnämnda formen av undervisning måste enligt Annerstedt (2001) ske genom rörelser. För att utvecklas motoriskt och kinestetiskt måste elever få möjlighet till fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet är dock inte det enda viktiga i ämnet då kunskap om rörelseförmåga går att få av andra källor. Sammanfattningsvis menar Annerstedt (2001) att fysiska aktiviteter ska vara en central del och ta upp en stor del av innehållet i ämnet idrott och hälsa men även belysa vetande om kroppsrörelser. För att idrottsämnet ska få behålla sin plats i skolan och den tid de har på timplanen menar han att idrottslärare behöver tänka igenom vilken roll ämnet och har och vad dess syfte egentligen är.

3.3. Vad lär man sig på idrotten i skolan?

Precis som synen på vad Idrott och hälsa innehåller så skiftar synen på vad man lär sig och vad man ska lära sig. Dahlgren, Ekberg och Peterson (2007) har gjort en undersökning där de frågar elever vad de egentligen lär sig på lektionerna. Nästan en tredjedel av eleverna svarar att de främst lärt sig någon idrott med dess regler och tekniker i fokus. Det som författarna beskriver som oroande är att hela en fjärdedel av respondenterna anser att de lärt sig lite eller ingenting alls. Eleverna anser alltså inte

att ämnet bidrar till någon kunskapsproduktion utan att det fungerar som ett tillfälle till motion.

Även många idrottslärare motiverar ämnet som en motvikt för dagens stillasittande ungdomar. Jörgen Tholin (2006) har i sin avhandling undersökt lokala kursplaner där lärare i idrott och hälsa motiverar ämnet. Precis som eleverna i Larsson studie menar många av idrottslärarna i Tholins studie att ämnet sticker ut från övriga skolämnen och blir en viktig kontrast till all teoretisk undervisning. Vidare beskriver han att lärarna fokuserar mer på vad idrott och hälsa *inte* är än vad det egentligen innehåller.

Av de här studierna att döma framträder idrottsämnet som ett ämne som inte alls platsar i skolan. I skolan ska elever lära sig saker och inte bara ha kul och leka. Britta Thedin Jakobsson har genomfört intervjuer med tio lärare i idrott och hälsa. Precis som tidigare studier handlar ämnet, enligt de intervjuade lärarna, att eleverna ska ha roligt och svettas. En lärare i studien menar till och med att det är ett sätt att legitimera ämnet och menar att om ämnet inte är roligt riskerar det att förlora sitt redan begränsade antal timmar på skolans timplan.

Återigen så anger lärarna att idrotten ska vara rolig till skillnad mot de andra ämnena i skolan. Det enda som framkommer i Thedin Jakobssons (2004) studie som faktiskt överensstämmer med de centrala kunskapskraven är just att eleverna ska få en positiv bild av fysisk aktivitet och att de eventuellt fastnar för en aktivitet som passar dem som individer. Flera lärare som intervjuats menar att genom att eleverna får testa många olika aktiviteter ökar chanserna för att de ska fastna för någon som de kan fortsätta med. På så sätt kan leva hälsosamt och förhoppningsvis undvika sjukdomar så som fetma och diabetes (Larsson & Redelius, 2004). Idrottslärares fokus på de fysiska aktiviteterna är som vi ser i dessa studier starkt. När det handlar om hälsoperspektivet råder mer tveksamhet. I Thedin Jakobssons (2004) intervjuer skiljer lärarna starkt mellan den praktiska undervisningen med fysiska aktiviteter i idrottshallen och den teoretiska undervisningen i en vanlig lektionssal. Hälsa förknippas just med teoretisk undervisning och sammankopplas inte alls med det mer praktiska innehållet. Thedin Jakobsson (2004) drar slutsatsen att begreppet hälsa omsvärmas av stor osäkerhet och skilda tolkningar hos idrottslärarna. Med andra ord verkar det som många lärare omedvetet delar upp idrottsämnet i två olika ämnen: å ena sidan idrott och å andra sidan hälsa.

3.4. Betyg och bedömning

Bedömning av olika slag ingår i allt vi människor gör. Omedvetet bedömer vi varandra, vad vi gör och andra saker och ting i vår omgivning. Bedömning är en naturlig del av människans natur och ett av lärarens vanliga arbetsuppgifter. Betyg är skolans sätt att kontrollera så att kunskap nåtts och varit en del av utbildningen i alla tider. Bedömningar av olika slag är värdeladdade handlingar som kan upplevas som positiv bekräftelse eller som en dom av det mer negativa slaget (Skolverket 2002).

Ingrid Carlgren (2002), som själv deltog i utformandet av de förra betygskriterierna, diskuterar i sin artikel ”Det nya betygssystemets tankefigurer och tänkbara användningar” införandet av betygssystemet som gällde under läroplanen Lpo94. Där menar hon att det ställer högre krav på lärarna då eleverna ska ha inflytande i bedömningen.

Tidigare hade lärarna full makt i och med de så kallade absoluta betygen, eleven fick acceptera de betyg de blev tilldelade utan vidare diskussion. Carlgren (2002) menar att lärarnas insats blir mer komplex då diskussioner med elever angående dess betygsunderlag krävs. Vidare fortsätter hon att kunskapskraven måste kommuniceras till eleverna på ett begripligt sätt så att en sådan diskussion överhuvudtaget kan föras. Precis som regeringen motiverade Lgr11 så förväntas läraren kunna förmedla innehållet och kunskapskraven till eleverna på ett begripligt sätt. Något som vi är skeptiska till sker i verkligheten. I och med Lpo94 fick eleverna också mer inflytande i vilket innehåll som undervisningen ska bestå av. Carlgren (2002) menar att detta ökar elevernas insyn i sitt eget lärande och möjliggör för förhandlingar mellan lärare och elev. Den negativa sidan som författaren anger är att eleverna får begränsningar i sitt lärande. Det motiverar Carlgren (2002) med att elever inte kan veta vad det är de ska känna till innan de faktiskt vet det. Innan de har fått kännedom av något vet de inte vad de egentligen kan. Vidare är hon i sin artikel positiv till att sätta in eleverna i kunskapskraven.

Genom att tillsammans med eleverna reflektera över de nationella kriterierna kanske inte bara medvetandet om bedömningsgrunderna hos elever ökar utan också deras lärande [...] på så vis kan de nationella kriterierna bli en del av undervisningens innehåll. (Skolverket 2002, s 25)

Vid införandet av Lpo94 var informationen till skolorna om hur lärare ska bedöma bristfällig. Detta ledde till att lärare gjorde egna tolkningar och skapade lokala kursplaner som antingen var snarlika kopior av de centrala styrdokumenterna eller väldigt skilda. Tholins (2006) avhandling beskriver hur dessa lokala kursplaner har tagit form och förändrats runt om i landets skolor. Han beskriver att betygssystemet ytterst sällan förklaras av skolorna och att det innehåll som beskrivs håller en traditionell karaktär. Exempelvis är betygssättning på beteende och närvaro inte ovanligt förekommande (Tholin 2006).

Vidare skriver Tholin (2006) att skolor allt oftare lyfter diskussioner och arbetat aktivt med betygskriterier och betygssättning men att varje skola har sitt sätt att se på betyg och bedömning. Han menar i sin studie att om betygskriterier ska fortsätta tolkas och styras på lokal nivå kommer rättvisa betyg dessvärre bli en omöjlighet. Tholin (2006) beskriver att tidigare undersökningar visar att lärare socialiseras in i en specifik kod, så kallade skolkoder. Dessa koder är i många fall gammaldags i både synsätt på betygssättning och vilket som är det väsentliga innehållet.

3.5. Betygsättning i Idrott och hälsa

Betygsättning i idrott och hälsa framställs, enligt de studier vi tagit del av, som problematisk. Kan man betygsätta en elevs kondition, styrka eller tekniska färdigheter? Annerstedt har i sin artikel "Betygsättning i idrott och hälsa" diskuterat bedömningen i idrottsämnet. Han skriver att av de fyra F:en (**fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet**) som kunskap ofta delas in i så är färdigheter den klart dominerande kunskapsformen i ämnet. En anledning till detta är att ämnet alltid setts som ett praktiskt ämne där rörelse och aktivitet är i fokus. Att många lärarutbildningar inte erbjuder någon utbildning eller träning i betygsättning är för Annerstedt (2002) ett mysterium. Vidare menar han att bedömningen ska vara en del av undervisningen i stegen undervisning-bedömning-utvärdering. Precis som Carlgren (2002) menar han att det måste finnas en regelbunden kommunikation mellan lärare och elev för att öka möjligheterna till ytterligare lärande. Varje bedömning i skolan styrs enligt Annerstedt (2002) av frågorna *Varför, vem, vad, när och hur*. Elevens prestation i en given kontext är *vad* läraren ska bedöma. Detta kan vara kunskaper om fysiska aktiviteter eller en utförd rörelse.

Bedömningen ska ske delvis under undervisningssituationen men även i efterhand. Först gör läraren en snabb bedömning om vad eleven uträttat och i efterhand reflekterar hen om elevens prestation under hela lektionen. Bedömningar sker hela tiden utifrån förväntningar eller i relation till någon annan eller ett ideal. Exempelvis så bedömer en lärare tekniken i ett längdhopp efter hur ett längdhopp enligt "boken" ska se ut. Dessutom är det enligt Annerstedt (2002) viktigt att ta individens förutsättningar i beaktning. Kön, vikt, ålder och handikapp är faktorer som spelar in när vi som lärare ska bedöma elever (Annerstedt 2002). Trots uppsatta mål i ämnets kursplan råder det förvirring om vad som ska betygsättas. Annerstedt (2007) beskriver även bedömningen som väldigt komplex då den i många fall måste ske på en tiondels sekund. "I motsats till en lärare i exempelvis matematik kan en lärare i idrott och hälsa inte ta hem ett skriftligt bevis på elevens förmåga att utföra en viss fysisk prestation." (Annerstedt, 2007, s 151)

Om vi återgår till Tholins (2006) studie så framkommer det att skolor i sina lokala kursplaner ofta sätter långsiktigt uppsatta mål exempelvis att få eleverna intresserade av någon fysisk aktivitet som kan bidra till deras hälsosituation även efter skolgången. Det stämmer bra överens med de centrala styrdokumentet som talar om att elever ska utveckla intresse för att vara fysiskt aktiva. Vad som är anmärkningsvärt är att flera av skolorna i studien faktiskt sätter betyg på detta. Hur kan man betygsätta en elevs intresse för regelbunden fysisk aktivitet? Även aspekter som att hålla tider, vara ombytt på lektioner och att ha en positiv inställning till idrott är bedömningsunderlag som förekommer bland lärarna i Tholins (2006) studie.

3.6. Vårt bidrag till forskningen

Största delen av de studier vi tagit del av handlar om vilken syn lärare och elever har på ämnet idrott och hälsa. Där vi anser det finns en lucka är elevernas hur goda elevernas kunskaper om kursplanen egentligen är. De studier som gjorts om betygssättning i skolan och ämnesspecifikt för idrottsämnet är ur ett lärarperspektiv. Även om flera påpekar vikten av kommunikation och förmedling av ämnet kunskapskrav verkar forskningen inte undersökt detta på ett närmare plan. Vi anser att ett elevperspektiv på ämnet är viktigt att belysa. Är det så som vi tror, att elever inte har särskilt bra koll på vilka krav som ställs på dem har vi ett stort problem.

3.7. Sammanfattning forskningsöversikt

I litteraturen har det framkommit att en av de stora utmaningarna inom ämnet Idrott och hälsa är lärarnas jobb i att omvandla styrdokumentet (formuleringsarenan) till praktisk undervisning (realiseringsarenan). Det har under Lpo94 varit ottydligt hur kursplaner ska tolkas och vilket undervisningsinnehåll som ska vara i fokus. Både Jan Ekberg (2009) och Skolverket (2010) visar på att innehållet som är vanligast förekommande är bollspel och andra idrotter med strikta ramar och regler. De varnar för att ensidigt innehåll lätt kan missgynna en stor del elever och att tävlingsmomentet hamnar i fokus vilket strider mot ämnets uppsatta syfte.

Vad gäller synen på idrottsämnet framgår den väldigt tydlig i de studier vi tagit del av. För både lärare och elever handlar det om ett tillfälle att ha roligt och att röra på sig. Ämnet ses i många fall som en motvikt gentemot övriga stillasittande och teoretiska ämnen. Idrott och hälsa är ett väldigt uppskattat ämne men få elever ser det som ett ämne där de faktiskt lär sig något. Både Håkan Larsson och Karin Redelius (2004) får i sina studier fram att elever själva anser att ämnet är viktigt men att det främst är ”skönt att slippa jobba med uppgifter”. Även Annerstedt (2007) bekräftar synen på Idrott och hälsa som ett ämne där eleverna får avkoppling från den vanliga skolverksamheten. Han fruktar att om ämnet inte legitimeras som ett kunskapsämne kommer det tappa utrymme på skolans timplan. Även när det handlar om vad eleverna ska lära sig verkar det inte vara helt klart.

Elevernas uppfattning om vad de faktiskt lär sig är enligt Dahlgren, Ekberg och Peterson (2007) att de lär sig lekar och spel. Även lärarnas syn på vad eleverna ska lära sig är i konflikt med styrdokumentet. Återigen pekar de på vikten att de tycker ämnet är roligt och aktivt. En av få saker som framkommer som faktiskt står i kursplanen är att eleverna ska vinna intresse för fysisk aktivitet för att fortsätta leva ett aktivt och hälsosamt liv även efter skolgången. Innehållet som berör hälsa behandlar de intervjuade lärarna i Thedin Jakobssons (2004) studie som om det vore ett skilt ämne. De skiljer skarpt mellan teoretiska och praktiska lektioner och ett samspel verkar sällsynt.

Bedömning är en aktiv handling som vi människor ständigt gör, medvetet eller omedvetet. I skolan framträder det oftast i form av betygssättning. Tholin (2006) diskuterar i sin avhandling problematiken med de många lokala kursplaner som idag skrivs ute på landets skolor. Han menar att alla skolor har en speciell ”kod” som nya lärare lärs in i. När dessa praxisgemenskapers normer och värderingar skiljer sig åt i olika delar av landet blir tolkningarna av de centrala styrdokumenterna skilda. Risken blir då enligt Tholin (2006) att bedömningen inte sker på ett rättvist och likvärdigt sätt. Carlgren och Annerstedt (2002) betonar vikten av regelbunden kommunikation med elever angående betygsunderlag. För att öka på lärandet menar de att bedömningen ska vara en del av undervisningen. Fortfarande förekommer faktorer som närvaro, beteende och om eleverna är ombytta som betygsunderlag på många skolor. Tholin (2006) har i sin studie till och med hittat skolor som betygssätter om eleverna utvecklat ett genuint intresse för idrott. En förvirring om vad som är ämnets mål och vad som är betygskriterier verkar vara ett vanligt problem.

4. Syfte

Det övergripande syftet med den här studien är att **beskriva** elevers i årskurs 9 kännedom om de uppsatta kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa. **Dessutom syftar vi till att jämföra vilka uppfattningar olika elever har.** För att reda ut detta har följande frågeställningar har preciserats:

- **Vilka uppfattningar** har elever om vilka kunskapskrav som gäller i ämnet idrott och hälsa?
- Vilka förutsättningar har eleverna för att få kännedom kring kunskapskraven?
- Finns det skillnader mellan elever med avseende på vilka som har kännedom om kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa? Skillnader undersöks med avseende på:
  - Kön
  - Etnicitet
  - Attityd till ämnet
  - Intresse för idrott

5. Metod

Följande avsnitt behandlar metoden som använts för att göra vår studie. I metodvalet förklaras vilken metod vi valt och hur vi strukturerat vårt val av enkäter. Detta följs upp av hur vårt urval såg ut och hur det behandlas. I stycket om forskningsetiska principer går vi igenom de fyra huvudkraven från vetenskapsrådet om hur man ska förhålla sig till svarspersonerna och regler som bör följas när man gör en studie med människor. I genomförandet går vi igenom hur studien genomfördes och hur vi behandlade analysdata. Stycket avslutas med en diskussion kring vår tillvägagångssätt.

5.1. Metodval

Valet av metod föreföll för oss naturligt då syftet med vår studie var att belysa en stor mängd elevers kännedom angående kunskapskraven i ämnet Idrott och hälsa. Eftersom undersökningen riktade sig mot 156 elever blev valet att framställa en enkät som gav oss en övergripande och bred bild av hur eleverna uppfattar betygskriterierna i skolan. En intervjustudie hade kunnat bidra med hur enskilda elever förstår kunskapskraven men hade inte gett en generell bild av förståelsen, som vi var ute efter.

I vår enkät använde vi oss enbart av så kallade stängda frågor, vilket innebär att eleverna hade bestämda svarsalternativ att förhålla sig till. Stukat (2011) beskriver detta som *det strukturerade frågeformuläret* där frågorna innehåller fastställda svarsalternativ. För vår del valde vi detta tillvägagångssätt för att det dels skulle bli så enkelt som möjligt för eleverna att svara på enkäten, dels för att underlätta vår dokumentation. Grundprincipen när man utformar en enkät utefter denna typ är att forskaren på förhand måste vara säker på och ha kännedom om det man vill fråga. I annat fall riskerar forskaren att få svar som inte har med syftet att göra eller att frågan blir felaktigt ställd (Stukat, 2011).

5.2. Urval

Vår urvalsgrupp för enkätundersökningen utgjordes av elever på två kommunala skolor i utkanten av Göteborgs stad. Vi försökte även att utföra undersökningen på friskolor i samma område men fick vänligen men bestämt svaret ”nej tack” av samtliga tillfrågade. Vår population består av elever i årskurs 9. Vi valde just dem eftersom de läst flest antal timmar i idrott och hälsa av eleverna i grundskolan. Totalt var vi ute i sju olika klasser innehållande totalt 156 elever, varav 118 av dem deltog i vår studie, därmed ett bortfall på 38 elever. Spridningen mellan könen var god då 64 av eleverna var killar och 54 var tjejer. Vidare undersöktes elevernas etniska bakgrund, här visade det sig vara fyra elever som var födda i ett annat land än Sverige och att 41 elever i urvalet hade föräldrar där minst en av dem inte var födda i Sverige. Sammanfattningsvis kan vi konstatera att vårt urval har god spridning vad gäller kön och etnisk bakgrund.

5.3. Forskningsetiska principer

Vi har valt att följa Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2009) i vår undersökning. Enligt dem ska en undersökning följas av fyra huvudkrav. Dessa kvar utgörs av informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet.

Informationskravets regler är att forskaren ska informera svarspersonerna och uppgiftslämnare om deras uppgift i arbetet och vilka villkor som gäller för dem när de deltar. De ska också upplysas om att deltagandet är frivilligt och att de när som helst får avbryta undersökningen. Information skall också delges om allt det som är viktigt i arbetet för att påverka deras vilja att delta i undersökningen (Vetenskapsrådet, 2009). Till en början fördes mailkontakt med lärarna där vi beskrev vår undersökning och syftet med den.

Efter informationen frågade vi om de skulle kunna tänka sig att låta deras elever delta i vår undersökning. Till de lärare som accepterade vår förfrågan skickade vi ut vår enkät så att de fick möjlighet att studera enkäten och komma med eventuella invändningar eller frågor. På detta vis har vi informerat och fått godkännande från skolorna vi utfört undersökningen på. Vid själva genomförandet av enkätundersökningen med eleverna gavs informationen, rörande undersökningens syfte, frivillighet att delta, anonymitetsförsäkran samt deras roll i undersökningen, till eleverna muntligt.

Samtyckeskravets regler innebär att forskaren ska få ett godkännande från deltagarna och uppgiftslämnare att genomföra undersökningen. I vissa fall skall det även finnas samtycke från målsman till deltagarna, exempelvis om deltagarna är under 15 år eller om undersökningen är av etisk känslig karaktär. De som deltar ska också när som helst kunna avbryta eller utelämna en fråga som de inte vill svara på utan att det ska bli några negativa konsekvenser för dem (Vetenskapsrådet, 2009).

I och med att vi fått godkänt från skolan att genomföra vår undersökning ansåg vi att det inte behövdes tas någon kontakt med målsman. Detta då frågorna i undersökningen inte var av ”privat eller etiskt känslig natur” (Vetenskapsrådet, 2009) och därmed kan godkännas av exempelvis läraren. Som ovan angivet informerade vi eleverna på plats, innan enkäten lämnades ut, om att enkäten är frivillig, att de får avbryta när de vill eller avstå från att svara på någon fråga, har vi följt reglerna för samtyckeskravet.

Konfidentialitetskravets regler är att de som ingår i forskningsgruppen har tystnadsplikt vad gäller svarspersonernas identitet om undersökningen omfattar etiskt känsliga frågor där enskilda personer går att identifieras (Vetenskapsrådet, 2009). I och med att vi använde oss av anonyma enkäter så finns det ingen risk att personers identitet skall läcka ut. Denna försäkran har, som ovan nämnt, givits till eleverna.

Nyttjandekravets regler är att uppgifter från enskilda individer, för forskningsändamål, inte får lånas ut, användas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften. Här finns det inte så mycket att tillägga mer än att det inte lånats ut eller använts till något annat än till just denna studie (Vetenskapsrådet, 2009).

5.4. Genomförande

Vi förde konversationer via mail med de lärarkontakterna vi hade inom vår uppsatsgrupp för att hitta respondenter. Lärarna fick information om vårt arbete och även enkäten utskickad i förväg. När vi färdigställt enkäten valde vi att åka och besöka skolorna och delta medan eleverna fyllde i enkäterna. Anledningen till detta var att vi ville få så hög svarsfrekvens som möjligt (Esaiasson et al. 2012) samt att uppfylla informationskravets regler. Vidare påbörjade vi arbetet med att försöka övertyga elever om att delta i undersökningen. Detta gjorde vi genom att förklara syftet med enkäten, varför vi ville att de skulle svara på frågorna och att vi skulle vara tacksamma för deras medverkan.

Efter att vi fått in det antalet enkäter som var vårt mål, började vi föra in data i datorprogrammet Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen (2003) beskriver SPSS som ett statistikprogram vilket kan användas för att bearbeta kvantitativa data. Analysmetoder är exempelvis sambandsanalyser, korstabulering och signifikanstestning. De olika analytiska verktyg vi använt är T-test och korrelationstest, frekvenstabeller och korstabeller. För att undersöka skillnader mellan olika gruppers medelvärden har vi använt oss av ett t-test som heter "Independent-Sample t-test" som innebär att vi har jämfört två medelvärden från två oberoende grupper, exempelvis kön (Djurfeldt et al. 2003). Det vi ville undersöka var om det fanns statistiskt signifikanta skillnader mellan grupperna vad gäller medelvärdet.

Korrelationstest undersöker samband mellan två variabler. Vi har använt oss av ett korrelationstest som heter bivariat analys där vi studerar sambandet mellan två variabler, exempelvis sambandet mellan elevers attityd till idrottsämnet och elevers uppfattning om sin egen kännedom om kunskapskraven. Sambandet kan antingen vara positivt eller negativt. Ett positivt samband innebär att ett högt värde i ena variabeln samspelar med ett högt värde i en annan variabel. I ett negativt samband ger ett högt värde i den ena variabeln ett lågt värde i den andra (Djurfeldt et al. 2003).

För att öka tillförlitligheten i resultat har vi satt ihop olika variabler som handlar om samma sak (till exempel kunskap om betygskriterierna) till ett gemensamt paket. Liknande har gjorts med frågorna som berör elevernas attityder till idrottsämnet.

5.5. Variabler

Nedan kommer vi redovisa de olika variablerna som vi använt oss av som enkätfrågor och i analyserna i SPSS. Vi har slagit ihop variabler inom samma område, exempelvis elevers attityd till Idrott och hälsa. Detta gjorde vi för att kunna få en totalpoäng från alla frågor rörande området, det vill säga hur bra attityd eleverna har till ämnet.

Istället för att göra tester på varje variabel kan vi istället testa olika paket av variabler. I paketet som handlar om kunskap ingår frågorna 8 E, 8 F, 12, 13 och 14 och i paketet som handlar om attityd ingår frågorna 7, 8 A, 8 B, 8 C och 8 D (se bilaga 1). När vi har satt ihop paketen har vi kodat om alla svaren så att det konsekvent blir svarsalternativ som går i stigande skala. Exempelvis i paketet som berör elevers kännedom om kunskapskraven visar 1 på svarsskalan att kännedomen hos eleven är låg medan 4 på samma skala innebär att eleven har mycket god kännedom.

Variablerna i kategorier som motsvarar våra för studien uppsatta forskningsfrågor. I tabell 1 visas de variabler som handlar om elevens kännedom om kunskapskraven i ämnet Idrott och hälsa. De olika svarsalternativen som representeras av skalan går att se i sin helhet i Bilaga 1.

Tabell 1: Hur stor kunskap har elever om vilka kunskapskrav som gäller i ämnet idrott och hälsa?

Variabel	Fråga/påstående	Skala
8E	Jag vet vad som krävs för att få ett visst betyg.	1-4
8F	Jag tror att det är viktigt att vara bra på en idrott för att få ett högt betyg i Idrott och hälsa i skolan.	1-4
12	Förstår du allt som står betygsriterierna i Idrott och hälsa?	1-3
13	Jag vet med säkerhet vad som krävs av mig för att få betyget E?	1-4

I tabell 2, på efterföljande sida, visas variabler som handlar om hur elever uppfattar att läraren arbetar med kunskapskraven.

Tabell 2: Vilka förutsättningar har eleverna för att få kännedom om kunskapskraven?

Variabel	Fråga/påstående	Skala
9	Har din lärare visat vad det är ni ska kunna i Idrott och hälsa (Betygskriterierna)?	1-2
10	Hur många gånger har läraren visat betygskriterierna?	1-4
14	Vet du var Betygskriterer och information om ämnet Idrott och hälsa går att få tag på?	1-2
15	Har du någon gång kollat igenom Betygskriterierna på egen hand?	1-2

Tabell 3: Finns det skillnader mellan elever med avseende på vilka som kännedom kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa? Skillnader undersöks med avseende på: Kön, etnicitet, attityd till ämnet och intresse för idrott.

Variabel	Fråga/påstående	Skala
1	Är du kille eller tjej?	1-2
2	Jag är född i:	1-2
3	Mina föräldrar är födda i:	1-3
4	Tränar du på fritiden?	1-2
5	Om du svarade Ja på förra frågan: hur ofta tränar du på fritiden?	1-4
6	Om du tränar, gör du det i en förening?	1-2
7	Hur ofta deltar du idrotten i skolan	1-4
8A	Jag tycker att Idrott och hälsa är roligt?	1-4
8B	Jag tycker att idrott och hälsa är ett av de viktigare ämnena i skolan?	1-4
8C	Jag <u>tycker inte om</u> att gå på Idrott och Hälsa lektionerna?	1-4
8D	Jag tycker att jag lär mig mycket på idrotten i skolan?	1-4

5.6. Metoddiskussion

Vi utformade som tidigare nämnt vår enkät med förutbestämda svarsalternativ dels för att enkelt kunna föra in resultaten i SPSS, dels för att svarspersonerna skulle få det lätt att fylla i enkäten utan att behöva formulera egna svar. Några nackdelar med en enkätundersökning är att svaren blir styrda av att man har svarsalternativ på frågorna, detta gör att svarspersonerna i dessa fall blir tvungna att välja ett alternativ som kanske inte överensstämmer med vad de egentligen tycker. Vi lade stor vikt vid att formulera så bra och täckande svarsalternativ som möjligt för att svarspersonerna skulle kunna hitta ett svar som passade dem.

I utformandet av enkäten utgick vi från två listor som tas upp i Metodpraktikan (2012). Den ena listan handlar om hur man formulerar bra frågor och den andra om hur man formulerar begripliga frågor. Vi valde att använda oss av ett enkelt språk med vanligt förekommande ord för att minimera eventuella misstolkningar.

Esaisson et al. (2012) menar att det är svårt att formulera frågor då det endast genom ett ordbyte eller genom att ta bort eller lägga till ett förstärkningsord kan ändra svarspersonernas svar från ett svar till ett annat och att man genom de här ändringarna kan manipulera svaren till en knapp majoritet åt det ena eller det andra hållet. Vi försökte därför hitta liknande enkätfrågor av andra forskare för att på så sätt få inspiration till våra egna frågor och även använda oss av frågor från tidigare forskning, mest för att de redan har testats och är granskade.

När vi började formulera enkäten hade vi i åtanke att hålla enkäten enkel och så tydlig som möjligt för att på så vis kunna ge ut enkäten till vem som helst. Vi valde också medvetet att använda oss av ett enkelt språk utan fackliga uttryck och universitetsjargong som annars ofta smyger sig på då studien i övrigt består av ett mer akademiskt språk. En punkt på tidigare nämnd lista (Esaisson et al. 2012) handlar om att man bör undvika vaga ord som "sällan, ibland, ofta, nära och långt" och försökte till en början i största möjliga mån att undvika denna typ av ord. Dock ansåg vi till slut att för att kunna hålla det på en språklig nivå som eleverna förstår var vi tvungna att använda denna typ av ord. Vi noterade samtidigt att majoriteten av alla enkäter från andra forskare hade liknande svarsalternativ och därför valde även vi att tillämpa denna metod. Frågorna i enkäten konstruerades så att varje fråga enbart innehåller en fråga för att inte förvilla svarspersonen, detta i enlighet med Stukát (2011). I fråga 8c använde vi oss av en negation, dock hade vi just ordet "inte" understruket för att förtydliga att det kom en vändning. I efterhand får vi känslan av att detta kan ha förvillat eleverna en aning och frågan borde ha konstruerats på ett annorlunda sätt.

Vårt mål med frågorna var att formulera de på ett sätt som undvek att styra eleverna mot något svar, så att det således skulle bli så sanningsenligt resultat som möjligt. Frågorna kan misstolkas och få svar som inte alls har med den ursprungliga tanken att göra, detta problem är extra stort om de som gjort enkäten inte är närvarande för att kunna besvara eventuella frågor som finns hos svarspersonerna. Enligt Esaisson et

al. (2012) vill man som forskare ha kontroll på om svarspersonerna är seriösa i sina svar och att dem inte använder otillåtna hjälpmedel för att svara på kunskapsfrågor i enkäten. Oavsett om författaren till enkäten är närvarande är det fortfarande svårt att göra en bedömning av om svarspersonerna är sanningsenliga i sina svar eller ej, dock utgår vi från detta då vår studie fallerar i annat fall.. Vi var närvarande under tiden som alla svarspersoner svarade på enkäten för att kunna svara på eventuella frågor om eller kring enkäten, vi fick dock inte några frågor vilket förhoppningsvis tyder på en tydlig och enkel enkät att svara på.

I resultatet ser vi att frågorna 4,5 och 6 som handlar om träning inte stämmer överens med hur svarspersonerna har svarat då resultatet blev annorlunda. I fråga 5 "Om du svarade Ja på förra frågan: Hur ofta tränar du på fritiden?" har flertalet elever svarat på den utan att ha svarat "Ja" på fråga 4. Vi hade i fråga 5 kunnat vara tydligare i vår frågeformulering och poängterat bättre för eleverna vad som gällde. På grund av tidsbrist och avsaknad av intresserade personer kunde vi inte genomföra en pilotstudie innan vi genomförde vår riktiga undersökning, vilket vi känner hade haft en positiv inverkan på studiens kvalitet.

Det positiva, enligt Esaiasson et al. (2012), med enkäter är att forskaren inte kan påverka svarspersonens svar genom uttal, omedveten påverkan och styrning, mimik eller gester när man ställer en fråga. Via enkäter kan man på ett enklare och mindre tidskrävande sätt nå ut till fler svarspersoner i jämförelse med intervjuer eller observationer.

Bortfallet i studien hamnade till slut på 38 elever av 156 möjliga. Vi anser inte att detta påverkade vårt resultat nämnvärt då spridningen av bortfallet var jämnt fördelat på både skolor och klasser, 20 på den ena skolan och 18 på den andra. Vi anser att vår undersökning har relativt hög reliabilitet då det är enkelt att göra om själva undersökningen. Dock är det inte säkert att resultatet blir det samma vid upprepning av studien då förutsättningarna kan ändras. Lärarna kan ändra sitt upplägg med ämnesplanen, sinnesstillståndet och humöret för dagen hos eleverna kan vara annorlunda och svaren ändras på grund av det. En potentiell reliabilitetsbrist är att våra frågor kan feltolkas vilket kan leda till att svaren blir ett annat än vad som egentligen skulle vara. Dock har vi inte upptäckt några sådana tecken utan resultaten verkar passa våra sen tidigare, uppställda forskningsfrågor. Eftersom studiens syfte inte var att testa elevernas kunskaper, utan deras syn på kursplanen så anser vi att vi mäter det vi faktiskt var ute efter att mäta, och att validiteten således är hög i vår studie.

Avslutningsvis utgör vårt urval på 156 elever enbart en liten del av populationen, som består alla elever i årskurs 9 i Sverige. Detta gör att vi inte kan säga att resultatet av vår undersökning är generaliserbart men vi har fått en bild av hur det kan se ut i skolorna.

6. Resultat och diskussion

I resultatdelen analyseras våra data utefter våra forskningsfrågor. Sedan har vi delat upp resultatet i olika teman där varje tema representerar en av våra tidigare ställda frågor. Varje del kommer att efterföljas av en analys där vi kopplar resultatet till tidigare forskning. Tabeller redovisar resultatet nedanför texten i de frågor vi anser att det behövs. Som tidigare nämnts är den här studien inte något test på vad eleverna egentligen kan. Det tål att understrykas att det vi redovisar är elevernas uppfattningar om kunskapskraven i idrott och hälsa.

6.1. Elevernas fysiska aktivitetsvanor

Enkätsvaren visar att eleverna som medverkat i studien till stora delar har ett intresse för fysisk aktivitet. Hela 90 elever har svarat att de tränar på fritiden och nästan hälften, 44 respondenter, av dessa gör det i någon form av förening. Även frekvensen på antal träningar tyder på att många är fysiskt aktiva då hela 36 elever svarar att de tränar *4 gånger eller mer i veckan*. Det svar som förekommer mest är att eleverna tränar *2-3 gånger i veckan*. Vad gäller skolämnet Idrott och hälsa visar undersökningen att eleverna anser att de till stor del deltar på lektionerna då 75 respondenter anser att de alltid deltar på idrottslektionerna i skolan. Undersökningen visar också att sex av respondenterna menar att de aldrig eller nästan aldrig deltar på idrottslektionerna i skolan. Eleverna i studien verkar vara fysiskt aktiva och anse sig ha hög närvaro på idrott och hälsa-lektionerna i skolan.

6.2. Elevernas kännedom om kunskapskraven

I undersökningen om vad eleverna anser om sin medvetenhet gällande kursplanen tycker 31 av eleverna att påståendet om att de vet vad som krävs för att få ett visst betyg inte stämmer så bra eller inte alls, 86 av eleverna anser däremot att det påståendet stämmer bra eller ganska bra. Enkätsvaren redovisas i tabellen nedan:

Tabell 4:

Jag vet vad som krävs för att få ett visst betyg	Antal
Stämmer inte alls	9
Stämmer inte så bra	22
Stämmer ganska bra	64
Stämmer precis	22
Ej svar	1
Totalt	118

Responserna på påståendet om att de med säkerhet vet vad som krävs för att uppnå betyget E visar att eleverna anser sig ha koll på detta då 95 av respondenterna svarade att detta påstående stämde ganska bra eller precis. Detta medan 15 elever har en mer negativ uppfattning om sin medvetenhet om kunskapskraven då de ansåg att samma påstående inte stämmer så bra eller inte alls.

Tabell 5:

Jag vet med säkerhet vad som krävs av mig för att få betyget E	Antal
Stämmer inte alls	7
Stämmer inte så bra	8
Stämmer ganska bra	41
Stämmer precis	54
Ej svar	8
Totalt	118

En vidare koppling till dessa resultat finner vi i vår fråga huruvida eleverna tror att det är viktigt att vara bra på en idrott för att få ett högt betyg i Idrott och hälsa. På den här frågan svarade en stor del av eleverna, närmare bestämt 83, att detta stämmer ganska bra eller precis. Däremot höll 34 av respondenterna inte med i denna fråga utan ansåg att det inte stämmer så bra eller inte alls. Utifrån vår undersökning tycker alltså eleverna att det är viktigt att vara bra på en idrott för att få ett högt betyg i Idrott och hälsa.

Tabell 6:

Jag tror det är viktigt att vara bra på en idrott för att få ett högt betyg i ämnet	Antal
Stämmer inte alls	8
Stämmer inte så bra	26
Stämmer ganska bra	49
Stämmer precis	34
Ej svar	1
Totalt	118

På frågan om eleverna anser sig förstå allting som står skrivet i betygskriterierna så är fördelningen på så vis att 25 elever svarade *Ja*, 23 elever svarade *Nej* och 62 elever svarade *Delvis*.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att eleverna i studien själva anser sig ha goda kunskaper i vilka krav som ställs på dem. De menar att de har god kännedom om vad som krävs för att få ett visst betyg. Det är fortfarande en anmärkningsvärd del av eleverna som tycker att de inte har så bra koll på kunskapskraven eller överhuvudtaget förstår dem till fullo. Samtidigt tror många av respondenterna att det är viktigt att vara duktig på en idrott för att få ett högt betyg i ämnet idrott och hälsa.

6.2.1. Diskussion

Vad gäller resultatet vi fått fram angående elevernas kännedom om kunskapskraven så är det lite tvetydigt. En stor del av eleverna menar på att de har bra koll på vad det är de ska kunna, särskilt när vi frågar specifikt om betyget E. Att eleverna själva anser att de har goda kunskaper om ämnets mål är för oss ganska förvånande. Vi anser själva att styrdokumentet är svåra att förstå och en aning luddiga. Värt att ännu en gång påpeka är det faktum att det är elevernas egna syn på deras kunskaper som redovisas, något som kan vara en anledning till det positiva resultatet.

Vi kan ifrågasätta detta genom att ett stort antal av de tillfrågade svarar att de tror det är viktigt att vara bra på en idrott för att få högt betyg. Vad detta kan bero på har vi inga belägg för men vi kan ana att det antingen är lärarens val av innehåll och metodik eller möjligtvis att eleverna har en sned bild av vad idrott och hälsa handlar om. Hur läraren lägger upp och presenterar innehållet blir avgörande för hur eleverna uppfattar det.

Att respondenterna i vår studie tycker det är viktigt att vara bra på en idrott är, vad vi tror, en vanlig syn och att det som vi tidigare i vår text beskrivit så lever en bild av ämnet som en kontrast till den i övrigt stillasittande skolverksamheten kvar (Larsson

2004). Ekberg (2009) och Skolverket (2010) beskriver att ämnet fortfarande präglas till stor del av formaliserade lekar och spel. Om så är fallet på skolorna vi undersökt ter det sig ganska naturligt att eleverna sätter idrottsliga kunskaper som relevanta. Vi tror att om endast olika idrotter dominerar ämnesinnehållet så riskerar elever att tro att det är det som är viktigt och att det är det de ska lära sig. Med ett ensidigt innehåll anser vi att man som lärare riskerar att tappa många elevers intresse och motivation. De som på fritiden inte utövar idrotter eller andra fysiska aktiviteter kan missgynnas och i värsta fall åsidosättas. Dessutom är det stor risk att undervisningen blir alltför tävlingsinriktad, något som enligt Skolverket (2010) motverkar ämnets syfte.

Av de tidigare studierna att döma menar vi att ett stort ansvar ligger hos läraren. Hens arbete med att motivera ämnet, om varför det är viktigt och vad eleverna ska lära sig, är en viktig del av undervisningen. För att få elever mer insatta i kunskapskraven tror vi att lärare i allmänhet behöver arbeta mer och oftare med att koppla sin undervisning till kursplanen. Att exempelvis inleda varje moment förklara och diskutera med eleverna om vilket syfte läraren har tänkt med aktiviteterna, skulle i vår mening göra mycket nytta. Vi anser i enlighet med Skolverket (2011a) att det är viktigt att eleverna också får vara med och påverka innehållet. En dialog om vad och varför är för oss ett steg i rätt riktning och att elever ska ha inflytande över innehållet står även i skollagen (Linde 2000). Dessutom tror vi att läraren måste lägga tid på att förklara kunskapskraven då de innehåller en del svåra begrepp och formuleringar. Att kommunicera med eleverna om ämnets syfte, innehåll och bedömning är, av våra egna erfarenheter och av de tidigare studierna vi läst, sällsynt och något som i många fall kräver förändring.

6.3. Elevens förutsättningar för kännedom om kunskapskraven

För att vidare undersöka elevernas kännedom om kunskapskraven så har vi undersökt vilka förutsättningar de uppfattat att de fått av läraren. På frågan om eleverna uppfattat det som att läraren visat eleverna vad som krävs för att nå ett visst betyg med hjälp av betygsriterierna anser 95 elever att så är fallet medan 17 elever svarar att de inte håller med och anser alltså att läraren inte visat detta. Vad gäller frekvensen av arbete med kunskapskraven så visar undersökningen att 76 av eleverna uppfattat det som att läraren visat upp betygsriterierna *1-2 gånger* under terminens gång. 33 elever anser att det skett oftare än så och av dessa är det 10 elever som anser att det sker regelbundet terminen.

Tabell 7: Hur många gånger har din lärare visat betygsriterierna?

Antal	
En gång	42
2 gånger	32
3-5 gånger	23
Regelbundet under hela terminen	10
Ej svar	11
Totalt	118

Vad gäller elevernas uppfattning på vilket sätt läraren arbetar och presenterar kursplanen och betygsriterier visar det sig tydligt att de mest förekommande är att läraren antingen presenterar innehållet via muntlig presentation och/eller i form av pappersutdelning. Mindre förekommande är till synes en PowerPoint-presentation eller hänvisning till vart materialet går att hitta för eleverna själva ska kunna skaffa sig kunskap.

**Tabell 8:
På vilket sätt har din lärare presenterat betygsriterierna (fler alternativ möjligt)**

	Antal
Endast muntligt	64
Med hjälp av PowerPoint	1
Vi har fått papperskopior	50
Fått veta var vi själva kan hitta dem	5
Totalt	120

Vidare undersöktes om eleverna visste vart de kunde få tag på kursplanen och betygsriterier på egen hand, här var det 36 av dem som kände att de visste vart materialet fanns medan 73 stycken angav att de inte visste var materialet fanns. Som uppföljning på den föregående frågan svarade 97 elever att de aldrig kollat igenom kursplan och betygsriterier på egen hand medan 15 elever svarade att de hade kollat igenom det.

När vi studerar elevers förutsättningar med hjälp av vår studie har vi valt att titta på elevernas uppfattning om hur läraren arbetar. Skillnader i elevers syn på den egna kännedomen om kunskapskrav undersöktes utifrån elevernas uppfattning om huruvida

läraren visat upp kunskapskraven eller inte. Skillnaderna var signifikanta enligt T-testet, vilket innebär att de elever som uppfattat att läraren presenterat kunskapskraven också anser sig ha större kännedom om kunskapskraven. Medelvärdet på kunskapen i hela gruppen är 2,05.

Tabell 9: Jämförelse i elevernas uppfattning av kunskap beroende på om läraren har visat betygskriterierna eller ej.

	Antal	Medelvärde (kunskap)	T-värde	P-värde
Läraren har visat	95	2,34		
Läraren har ej visat	17	0,88	5,88	0,000

Tabellen ovan visar att det finns en klar skillnad i vilka kunskaper eleverna har utifrån om de menar att läraren har visat betygskriterierna för dem. T-värdet och p-värdet visar att skillnaderna mellan könen är signifikant. Ju högre T-värde och ju lägre p-värde, desto större är skillnaden mellan grupperna.

Ett korrelationstest mellan hur många gånger eleverna uppfattat att läraren presenterat kunskapskraven och elevernas syn på den egna kännedomen om kunskapskraven visar ett positivt samband av signifikant karaktär ($r=0.255$). Vår studie visar alltså att ju oftare eleverna uppfattar att läraren presenterar kunskapskraven desto mer kännedom om dem anser eleverna själva att de har.

När det gäller om eleverna själva vet var betygskriterierna finns att få tag på så ser visar vår undersökning att det är av stor vikt för deras syn på sin egen kännedom av kunskapskraven. Vi ser en signifikant skillnad mellan de elever som vet var de kan få tag på styrdokumentet och de elever som inte känner till var de finns. De som har kunskap om detta har enligt våra analyser bättre kännedom om vad det är de ska lära sig.

Tabell 10: Jämförelse i elevernas uppfattning av kunskap beroende på om de vet var de själva kan få tag på betygskriterierna.

	Antal	Medelvärde (kunskap)	T-värde	P-värde
Eleven vet var de finns	36	3,08		
Eleven vet ej var de finns	73	1,67	8,29	0,000

Tabellen ovan visar att det finns stora skillnader i vilka kunskaper eleverna anser sig ha beroende på om de känner till var betygskriterierna går att få tag på. Eftersom t-värdet är så pass högt och p-värdet så lågt är skillnaderna statistiskt signifikanta. Dessutom visar våra tester att elever som på egen hand läst igenom betygskriterier anser sig ha bättre kännedom kunskapskraven i idrott och hälsa. Vi ser här en skillnad mellan eleverna som kollat upp kraven på egen hand och de som inte gjort det vad gäller deras syn på den egna kännedomen.

Tabell 11: Jämförelse i uppfattning av kunskap beroende på om eleverna på egen hand har läst igenom betygskriterierna

	Antal	Medelvärde (kunskap)	T-värde	P-värde
Eleven har läst igenom på egen hand	15	3,13	4,49	0,000
Eleven har ej läst igenom på egen hand	97	1,98		

Tabellen ovan visar skillnader i elevernas kunskap utifrån om de på egen hand kollat igenom betygskriterierna. Även här ser vi skillnader mellan grupperna. Skillnaderna är statistiskt signifikanta. Sammanfattningsvis när det gäller vilka förutsättningar elever fått för att skaffa sig kunskap om vad det är de ska kunna så ser vi att lärarens sätt att arbeta med styrdokumentet har betydelse. De flesta elever i studien menar att läraren visat betygskriterierna men inte jobbar med det frekvent. Endast tio elever anser att läraren arbetar med kunskapskraven regelbundet under hela terminen. Analyserna visar att ju fler gånger läraren har visat betygskriterierna desto bättre kännedom anser sig eleverna ha. Respondenterna vet till stor del inte var dessa dokument går att få tag på och det är sällsynt att de läst igenom kunskapskraven på egen hand. Vidare ser vi att de som faktiskt vet var de finns och läst igenom dem själva anser att de har god kännedom om kunskapskraven.

6.3.1. Diskussion

Vi gick in i den här studien med tesen, baserad på tidigare forskning och egna erfarenheter, om att elever inte har koll på styrdokumentet och vad som utgör ämnet Idrott och hälsas syfte, innehåll och bedömning. Elevernas tro på vad ämnet består av kan i vår mening istället formas genom normer och traditioner. Dessa som i sin tur kan tänkas grundar sig i bland annat äldre och förlegade läroplaner samt hörsägen och erfarenheter från vårdnadshavare, syskon, äldre kompisar och dylikt. Vi är således skeptiska till att verkligheten speglar Lgr11s (Skolverket, 2011a) förväntan om att förmedla styrdokumentet till eleverna på ett begripligt sätt. En skepsis som stärks av vårt resultat då detta påvisar att 23 av de 118 tillfrågade eleverna anser att de inte förstår vad som står i kunskapskraven.

Trots att vi inte har någon insyn i undervisningen kan vi, grundat på ovan angivna resultat, konstatera att förmedling och tydliggörande av vad som står skrivet i kunskapskraven till stora delar har misslyckats. Att 23 av 118 elever anser att de saknar förståelse för vad som står i kunskapskraven är i våra ögon en anmärkningsvärt hög siffra. En parallell kan dras till elevernas uppfattning om avsaknad av regelbundet arbete med styrdokumentet, där vårt resultat visar att merparten av eleverna uppfattat det som att kursplanen, i någon form, presenterats *1-2 gånger* under terminen. Om detta resultat beror på undervisningens innehåll eller elevernas ambitioner, i form av exempelvis närvaro, delaktighet och fokus, kan vi inte uttala oss om.

Vår undersökning visar att det råder oklarheter hos eleverna om vad som egentligen står skrivet, och betydelsen av detta, i styrdokumentet. Detta i sin tur anser vi speglar sig i det låga antalet elever som faktiskt läst igenom kunskapskraven själv. Det kan vara så att elever drar sig från att läsa kunskapskraven, eller ens intressera sig vart de finns tillgängliga, av den enkla anledningen att elever kan känna att deras kunskap är otillräcklig och det inte finns någon mening med att ens försöka.

Vad som däremot står klart i vår undersökning är att de elever som anser att läraren regelbundet går igenom kunskapskraven anser sig ha bättre kännedom om dem. Chanserna till ökad kännedom hos elever om kunskapskraven grundar sig i regelbundet arbete med kunskapskraven. Ur lärarens synvinkel bör detta vara av intresse då oklarheter i språk och uppbyggnad av texten i kunskapskraven reds ut, vilket kan minska risken för missförstånd. Detta kan i sin tur underlätta lärarens arbete i bedömningen då det ökar chanser till att hålla en givande dialog med eleverna, och därmed kan chanserna till att reda ut eventuella oklarheter öka.

Ett tydligt förhållningssätt till kursplanerna, anser vi i enlighet med Ekberg (2009), är ett tacksamt hjälpmedel i situationer där elevernas och lärarens syn på vad som är relevant innehåll i undervisningen går isär. Då det ingår i lärarens arbetsuppgift att utefter kursplanen forma och skapa relevant undervisning, vilket Ekberg beskriver som transformeringsarenan (2009), torde en dialog kring innehållet förtydliga vad i momentet som faktiskt bedöms och på vilka grunder.

6.4. Skillnader mellan kön och etnicitet angående elevens kunskaper

För att vidare undersöka elevernas syn på deras kännedom om kunskapskraven har vi jämfört resultatet mellan olika grupper. Elevernas könstillhörighet, etnicitet, attityd till ämnet Idrott och hälsa och idrottsintresse är de faktorer vi tagit i beaktning.

Jämförelsen mellan könen visar en signifikant skillnad anträffade elevernas individuella kännedom om kunskapskraven. Vår undersökning visar att pojkar anser sig ha bättre kännedom om kunskapskraven än vad flickor anser sig ha.

Tabell 12: Skillnader i elevernas uppfattningar om deras egna kunskaper mellan könen.

	Antal	Medelvärde (kunskap)	T-värde	P-värde
Pojke	64	2,36		
Flicka	54	1,69	3,50	0,001

Tabellen ovan visar vilket medelvärde pojkar respektive flickor har när det kommer till elevens egna syn på hans kännedom om betygskriterierna. 0 är lägst och betyder att de anser sig ha väldigt dålig kännedom medan 4 är högst och betyder att eleverna anser sig ha mycket god kännedom.

Vad gäller elevernas attityd till ämnet Idrott och hälsa så ser vi ingen signifikant skillnad mellan könen men klara tendenser, som tyder på att pojkar har en mer positiv attityd till ämnet än tjejer. Beträffande fysisk aktivitet på fritiden går det, utifrån vår undersökning, inte att utläsa någon skillnad både vad gäller om eleverna tränar och hur ofta de gör det. Pojkar och flickor har således i vårt urval liknande fysiska aktivitetsvanor.

Vi gjorde jämförelser mellan elever med olika etnisk bakgrund. De olika etnisk bakgrunder vi undersökt i vår studie är om eleven och hans båda föräldrar är födda i Sverige eller om eleven eller minst en av hans föräldrar är födda i ett annat land än Sverige. När det kommer till elevernas syn på den egna kännedomen om kunskapskraven för Idrott och hälsa finns ingen signifikant skillnad mellan dessa grupper. Dock visar sig en tendens att elever med utländsk bakgrund anser sig ha lite sämre kännedom om kunskapskraven. I fråga om attityden till idrottsämnet finns ingen signifikant skillnad i vår studie. Slutligen fanns det inte heller någon signifikant skillnad beträffande fysisk aktivitet mellan de båda grupperna vad gäller om de tränar på fritiden.

6.5. Attityd till ämnet bland eleverna

Vad gäller elevernas attityd till ämnet visar svaren på frågan huruvida eleverna tycker Idrott och hälsa är roligt då 103 elever svarar att det stämmer ganska bra eller stämmer precis. Tre av eleverna anser dock att detta påstående inte stämmer alls. Detta resultat stärks av att eleverna i studien tycker om att gå på idrottslektionerna, där enbart fyra av eleverna inte håller med detta.

Tabell 13:

Jag tycker idrott och hälsa är roligt	Antal
Stämmer inte alls	3
Stämmer inte så bra	11
Stämmer ganska bra	51
Stämmer precis	52
Ej svar	1
Totalt	118

När det däremot handlar om hur viktigt ämnet är i skolan får vi ett varierat utfall med bred spridning. En svag majoritet av eleverna anser att ämnet är ett av de viktigare ämnena i skolan, då 61 elever anser att detta stämmer precis eller ganska bra. Vidare anser elva av de tillfrågade eleverna att ämnet inte alls är ett av de viktigare i skolan.

Tabell 14

Jag tycker idrott och hälsa är ett av de viktigare ämnena i skolan	Antal
Stämmer inte alls	11
Stämmer inte så bra	45
Stämmer ganska bra	40
Stämmer precis	21
Ej svar	1
Totalt	118

På frågan om eleverna tycker att de lär sig mycket på idrotten i skolan är det 32 respondenter som anser detta inte stämmer så bra eller inte stämmer alls. Jämfört med de 83 elever som har en mer positiv uppfattning om hur mycket de lär sig i ämnet Idrott och hälsa. Endast 18 av eleverna anser att påståendet om att de lär sig mycket på idrotten i skolan stämmer precis.

Tabell 15

Jag tycker jag lär mig mycket på idrottslektionerna i skolan	Antal
Stämmer inte alls	4
Stämmer inte så bra	28
Stämmer ganska bra	65
Stämmer precis	18
Ej svar	3
Totalt	118

Genom ett korrelationstest mellan elevernas attityd till ämnet Idrott och hälsa samt synen på den egna kännedomen om kunskapskraven visar sig ett svagt positivt samband ($r=.231$). Det vill säga att enligt vår studie anser sig de eleverna med positiv attityd till ämnet att de har bättre kännedom om dess kunskapskrav. Undersökningen visar också att detta samband är statistiskt signifikant

Vidare undersökte vi, genom ett t-test, huruvida elevers attityd till ämnet Idrott och hälsa påverkas av om eleverna tränar på fritiden. Vår studie visar att det inte finns någon signifikant skillnad vad gäller fritidsträningens inverkan på attityden till idrottsämnet. Inte heller i våra test om träningsfrekvensen har någon inverkan visade på några skillnader vad gäller elevernas attityd till ämnet idrott och hälsa.

6.6 Idrottsintressets påverkan på elevens syn på elevernas kunskap

Vidare visade vår studie svaga tendenser till att elever som tränar på fritiden anser sig ha bättre kännedom om kunskapskrav, skillnaderna i detta test var dock inte av signifikant karaktär. Däremot ser vi inga tecken på att de som tränar på fritiden har en mer positiv attityd till ämnet.

Vad gäller frågan om eleverna ser idrottsmässiga kunskaper som en fördel för att få högt betyg i ämnet idrott och hälsa så ser vi en skillnad mellan de som tränar i en förening och de som inte gör de. Vi ser en klar tendens på att elever som tränar i en förening har uppfattningen av att det är viktigt att vara bra på en idrott för att uppnå ett högt betyg i ämnet Idrott och hälsa. Attityden till ämnet hos de som tränar i en förening skiljer sig inte speciellt mycket från de som inte tränar i en förening.

För att sammanfatta hur kön, etnicitet, attityd till ämnet och idrottsintresse påverkar elevers kännedom om kunskapskraven kan vi säga att pojkar verkar, enligt vår studie, anse sig ha bättre kännedom om vad de ska kunna samt ha lite mer positiv attityd till ämnet Idrott och hälsa. Elevernas attityder till ämnet visar sig också påverka deras kunskaper om vad de ska lära sig. Utan att statistiskt säkerställa så kan vi se tendenser

i att elever med utländsk bakgrund anser sig ha lite sämre kännedom om kunskapskraven. En stor del av respondenterna i undersökningen anser att ämnet är relativt viktigt och att de faktiskt lär sig något. Vad gäller om eleverna tränar på fritiden har resultatet visat att de som tränar i en förening har starkare tro till att det är viktigt att vara bra på en idrott för att få högt betyg.

6.7. Diskussion

Idrott och Hälsa ses som ett av de populäraste ämnena i skolan av både flickor och pojkar (Skolverket, 2005). Samtidigt visar NU-03 (Skolverket, 2005) att det är 15 procent av eleverna anser att ämnet inte är till för dem och av dessa är majoriteten flickor som är av den åsikten. Idrott och hälsa är det enda ämnet i skolan där pojkar har högre snittbetyg än vad flickor har (Skolverket, 2012). Detta talar i enlighet med resultatet från vår studie där pojkar anser sig ha bättre kännedom om kunskapskraven gentemot flickor. En orsak till detta kan vara [Skolverkets rapporter \(2005\)](#) om att pojkar generellt sett är mer intresserade ämnet samt att motivationen på lektionerna ofta är högre hos dem än hos flickor. Att idrottslärare generellt sett bör se över och utvärdera sin undervisning står vi bakom, i många fall krävs ett agerande och uppryckning krävs från lärarnas sida vad gäller att anpassa sin undervisning så att den inte missgynnar elevgrupper. Att se till individen och få med så många som möjligt borde vara alla lärares främsta mål.

Carlgrén (2002) menar att eleverna blir begränsade i sitt lärande i ämnet Idrott och hälsa i och med kunskapskraven. Vidare poängterar hon att för att eleverna ska kunna bli begränsade behöver de också veta vilka kunskapskraven är. Elevernas undervisning måste genomsyras och relateras till Idrott och hälsas kursplan. Vidare menar vi att det inte är tillräckligt med det som vi sett i studien vi genomfört, att läraren visar betygskriterierna vid ett eller ett fåtal tillfällen per termin, det måste förlöpa genom hela undervisningen. Denna ska i sin tur kunna motiveras utifrån ämnets syfte, innehåll och kunskapskrav. Den större delen av ansvaret hamnar ofta på lärarna om eleverna inte förstår eller når upp till det resultat som krävs för att få betyget E. Att 103 av 118 elever tycker att idrotten i skolan är roligt säger en hel del om ämnets popularitet, det som bekymrar oss är att eleverna ser idrotten som ett tillfälle att bryta av mot den vanliga undervisningen och ha roligt (Redelius, 2004). Detta stämmer överens med Thedin Jakobssons (2004) studie där hon diskuterar att lärare verkar sätta detta som en hög prioritet. Eleverna ser inte idrotten som ett tillfälle där de kan lära sig om träning, nya idrotter, om kroppen et cetera utan istället som en lektion där dem får ha roligt..

Vår undersökning visar 41 av 118 elever tycker att Idrott och hälsa är ett av de viktigare ämnena i skolan. Det stämmer överens med Håkan Larssons studie där endast två procent av de 134 tillfrågade eleverna tycker att andra ämnen är viktigare än idrotten. Vad det är som gör att så många elever tycker att ämnet är viktigt är lite oklart. En anledning kan vara att eleverna tycker det är viktigt att ha roligt och att få

röra på sig. Hur som helst måste vi arbeta hårt för att få bort denna stämpel och lyfta ämnet från ett, för oss, smutskastat ämne som tappat helt i respekt bland allmänheten. Myndigheterna (prop. 2008/09:87) skriver att lärare, elever och föräldrar behöver ha en gemensam kommunikation om och förståelse av målen, kriterier och bedömningsgrunder. De menar att denna dialog om var eleven står och vad hen kan utveckla är en viktig del i detta i skolan. Våra resultat visar tendenser till att elever med utländsk bakgrund anser sig ha sämre kännedom om kunskapskraven. Beroende på deras språkkunskaper och vilket språkligt stöd de kan få hemifrån kan det bli aktuellt för läraren att arbeta extra med dessa elever, vad gäller kursplanen. Vidare menar vi att oavsett etnisk bakgrund hos eleven måste samarbetet med hemmen bli bättre för att föräldrarna ska veta vad deras barn har för betyg och kunna följa utvecklingen av barnen och kunna stötta dem att uppnå önskat betyg. Lärare måste från början vara tydliga med att informera elevens vårdnadshavare om kursplanen för ämnet och om bedömningen som görs. Genom att göra det tror vi att man underlättar för sig själv som lärare och även för eleven och dess vårdnadshavare genom att missförstånd kan undvikas. Vi tycker dock det är viktigt att påpeka att eleven och dess vårdnadshavare har ett ansvar i denna kommunikation.

Vad gäller elevernas idrottsintresse och hur det påverkar deras kännedom om kunskapskraven så verkar det inte vara en stark faktor. Vi hade på förhand trott att det skulle skilja sig lite mer mellan elever som är aktiva på fritiden och de som inte är det vad gäller attityd till ämnet. Vi anser dock att resultatet som berör attityden till ämnet är positivt då även elever som inte tränar på fritiden verkar uppskatta Idrott och hälsa.

Att de elever som tränar i en förening har starkare tro till att rent idrottsliga kunskaper är viktigt i ämnet förvånar däremot ej. Vi tror att elever ibland får svårt att skilja på föreningsidrotten och skolidrotten. En orsak kan vara bristen på variation i undervisningsinnehållet som Skolverket (2010) och Ekberg (2009) rapporterar om. När undervisningen i skolan blir alltför lik föreningsidrottens formaliserade spel riskerar eleverna att få en skev bild av vad Idrott och hälsa i skolan egentligen handlar om.

7. Sammanfattande slutsatser

Vi anser att studien visar att det är en för stor del av de tillfrågade eleverna som har bristande kunskaper rörande styrdokumentet och således om ämnet Idrott och hälsas syfte, innehåll och kunskapskrav. Vårt ställningstagande blir utifrån detta att lärare måste arbeta mer med kursplan och främst kunskapskraven, i första hand tillsammans med eleverna men även deras vårdnadshavare. Detta hävdar vi utan att föringa lärarnas arbete men vår studie ger en fingervisning om att det brister någonstans mellan undervisningens upplägg och elevernas förmåga att snappa upp innehållet. Studien visar, i enlighet med vår tes, att eleverna uppfattar det som att undervisningen rörande styrdokumentet sker alldeles för sällan. Vår lösning på denna problematik är

helt enkelt att som lärare arbete mer regelbundet med styrdokumentet tillsammans med eleverna. Vi förespråkar inte på något sätt långa utdragna föreläsningar kring vad som står utan snarare exempelvis en kort koppling till styrdokumentet vid den presentation som så ofta hålls före ett moment. Detta leder således till repetition och öppenhet kring vad styrdokumentet anser är relevant för ämnet, och ger även eleverna en bild av hur deras lärare tolkat det som står skrivet i dessa. Denna öppenhet tillsammans med konkretisering av styrdokumentet anser vi öka möjligheter till ett större elevinflytande och en större förståelse hos eleverna.

I den situation som vi, i enlighet med Annerstedt (2007), anser att ämnet Idrott och hälsa befinner sig i, där elevers uppfattning om ämnet möjligen kan grunda sig på hörsägen från normer och traditioner. Vi anser att det är kritiskt för Idrott och hälsas status som bildningsämne att lärarna konkretiserar ämnets grund för eleverna och även för deras vårdnadshavare. Detta kan ske i form av tydliga informationsutskick samt att utrymme på föräldramöten lämnas till att understryka styrdokumentets vikt och att det är dessa som utgör underlaget för undervisningen. Inte bara vad gäller Idrott och hälsa utan all form av undervisning i skolan. En status som delvis, i vår mening, dras ner av att lärare anser att det är en grundsten att eleverna har roligt och rör på sig snarare att utveckla kunskap (Thedin Jakobsson (2004). För att förbättra ämnets status och behålla dess utrymme i skolan, anser vi i enlighet med Annerstedt (1991 & 2001), att det är av vikt att lärarna arbetar för att förändra detta synsätt och inställning till ämnet generellt. Detta då lärarnas prioriteringar och förhållningssätt till vad i ämnet ska innehålla, menar vi, påverkar och formar elevernas uppfattning och inställning till ämnet.

Resultatet från vår studie pekar, i vår mening, mot att det finns en del att jobba med inom detta område, både från lärare och elevers sida. Där man, i enlighet med Carlgren (Skolverket, 2002), genom kommunikation tillsammans med eleverna måste finna vägar för att de, genom undervisningen, utvecklar förståelse och insyn i vad styrdokumentet faktiskt säger om ämnet och vad som anses vara, ur bedömningssynpunkt, relevant kunskap. Vår ståndpunkt är att genom en utökning av hänvisningarna till att innehållet i undervisning är utvecklat i enlighet med styrdokumentet ökar elevernas möjligheter till att positivt utveckla sina betyg. Än viktigare blir detta arbete med de nya kunskapskraven i Lgr 11 (Skolverket, 2011a) där kraven på att eleverna är högre, i den mån att de måste klara samtliga kriterier för varje moment för att kunna få E, C eller A.

7.1 Förslag på vidare forskning

Vi anser att en undersökning av kvalitativ karaktär hade varit intressant för att få reda på mer om hur lärarnas syn på arbete med kursplanen ser ut. Genom att genomföra intervjuer med lärare och elever kan man få djupare insikt i undervisningen och dess upplägg samt få större förståelse för varför resultatet i vår studie ser ut som det gör. Även observationer över tid av lärarnas iscensättning av undervisningen kan bidra till detta.

8. Referenslista

- Annerstedt, C. (1991). *Idrottslärarna och idrottsämnet: utveckling, mål, kompetens: ett didaktiskt perspektiv*. Diss. Göteborg: Universitet. Göteborg.
- Annerstedt, C., Pietersen, B., & Rønholt, H. (2001). *Idrottsundervisning: ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: Multicare.
- Annerstedt, C. (2002) *Betygsättning i Idrott och hälsa. Skolverket. Att bedöma eller döma (s.125-140) Stockholm: Skolverket*
- Annerstedt, C. (2007). *Att (lära sig) vara lärare i idrott och hälsa*. Göteborg: Multicare
- Carlgren, I. (2002) *Det nya betygssystemets tankefigurer och tänkbara användningar. Skolverket. Att bedöma eller döma (s. 13-26) Stockholm: Skolverket*
- Dahlgren, A., Ekberg J-E., & Peterson, T. (2007). *Idrott och hälsa i skolan, och föreningsidrott på fritiden – eller? Vetenskapsrådet (Red) Resultatdialog 2007: Forskning inom utbildningsvetenskap (s. 29-35).*Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Djurfeldt, G., Larsson, L., & Stjärnhagen, O. (2003). *Statistisk verktygslåda: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Stockholm: Studentlitteratur
- Ekberg, J-E. (2009). *Mellan fysisk bildning och aktivering - en studie av ämnet idrott och hälsa i skolor 9*. Malmö: Holmbergs.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Elanders Sverige AB.
- Larsson, H., & Redelius, K. (2004). *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan.
- Linde, G. (2000). *Det ska ni veta!: en introduktion till läroplansteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Myndigheten för skolutveckling. (2007). *En samtalsguide om kunskap, arbetssätt och bedömning*. Västerås: Edita.

Prop. 2008/09:66. *En ny betygsskala*. Stockholm: Regeringen.

Prop. 2008/09:87. *Tydligare mål och kunskapskrav*. Stockholm: Regeringen.

Quennerstedt, M. (2006). *Att lära sig hälsa*. Diss. Örebro: Örebro universitet 2006.

Skolverket. (2005). *Nationell utvärdering av grundskolan 2003 - ämnesrapport Idrott och hälsa*. Stockholm: Ealanders gotab.

Sverige. Skolverket. (2011a). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2011b). *Kommentarmaterial till kursplanen i idrott och hälsa*. Västerås: Edita

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB

Thedin Jakobsson, B. (2004). *Basket, brännboll och så lite hälsa! Lärarens uppfattning om vad hälsa innebär i ämnet idrott och hälsa*. Larsson, H., & Redelius, K. (Red) *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa* (s. 99-122). Stockholm: Idrottshögskolan.

Tholin, J. (2006). *Att kunna klara sig i okänd natur: En studie av betyg och betygskriterier – historiska betingelser och implementering av ett nytt system*. Borås: Responstryck.

Elektroniska länkar

Skolinspektionen. (2010). *Mycket idrott lite hälsa – rapportering från den flygande tillsynen i ämnet idrott och hälsa*. Hämtad 2013-04-16, från

<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Regelbunden-tillsyn/flygande%20tillsyn/rapportering-flygande-tillsyn.pdf>

Skolverket. (2012). *Grundskolan – Slutbetyg per ämne I årskurs 9*. Hämtad 2013-04-25, från

http://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&notgeo=&p_verksamhetsar=2012&p_hm_kod=&report=gr9betam&p_lan_kod=&p_kommun_kod=&p_skol_id=&p_komminv_kod=&p_kgrupp_kod=&p_rapport=gr9betyg_ämne&p_verksform_kod=11&p_info_omrade=betyg

Statens Folkhälsoinstitut. (2013a) *Fysisk aktivitet*. Hämtad 2013-04-23, från

<http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Fysisk-aktivitet/>

Statens Folkhälsoinstitut. (2013b) *Hälsofrämjande hälso- och sjukvård*. Hämtad

2013-05-10, från <http://www.fhi.se/Vart-uppdrag/Halsoframjande-halso—och-sjukvard/>)

World Health Organization. (2008) *Världshälsoorganisationen, WHO*. Hämtad 2013-

05-10, från <http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/16/25/29164815.pdf>

Bilaga

Idrott och hälsa i skolan

Den här enkäten handlar om dig, din bakgrund och om ämnet Idrott och Hälsa. Svara på varje fråga genom att kryssa i det alternativ som stämmer bäst in på dig.

1. Är du kille eller tjej?

Kille Tjej

2. Jag är född i:

Sverige Annat land

3. Mina föräldrar är födda i:

Båda i Sverige En av dom i Sverige Båda i annat land

4. Tränar du på fritiden?

Ja Nej

5. Om du svarade Ja på förra frågan: hur ofta tränar du på fritiden?

En gång i veckan 2-3 gånger/vecka 4-5 gånger/vecka Mer än 5 gånger/vecka

6. Om du tränar, gör du det i en förening?

Ja Nej

7. Hur ofta deltar du idrotten i skolan?

Alltid Nästan alltid Nästan aldrig Aldrig

8. Kryssa i det alternativ som passar bäst in på dig

	Stämmer inte alls	Stämmer inte så bra	Stämmer ganska bra	Stämmer pre- cis
a) Jag tycker Idrott och Hälsa är roligt	☐	☐	☐	☐
b) Jag tycker Idrott och Hälsa är ett av de viktigare ämnena i skolan	☐	☐	☐	☐
c) Jag tycker inte om att gå på idrott och hälsa lektionerna	☐	☐	☐	☐
d) Jag tycker jag lär mig mycket på idrotten i skolan	☐	☐	☐	☐
e) Jag vet vad som krävs av mig för att få ett visst betyg	☐	☐	☐	☐
f) Jag tror att det är viktigt att vara bra på en idrott för att få högt betyg i Idrott och Hälsa i skolan.	☐	☐	☐	☐

9. Har din lärare visat vad det är ni ska kunna i Idrott och Hälsa (betygskriterierna)?

Ja Nej

10. Hur många gånger har läraren visat Betygskriterierna?

En gång 2 gånger 3-5 gånger Regelbundet under hela terminen

11. På vilket sätt har er lärare presenterat betygskriterierna?

Bara muntligt Powerpointpresentation Utdelning av papperskopior
Fått veta var vi själva kan hitta dem

12. Förstår du allt som står i betygskriterierna för idrott och hälsa?

Ja Nej Delvis

13. Jag vet med säkerhet vad som krävs av mig för att få betyget E?

Stämmer inte alls Stämmer inte så bra Stämmer ganska bra Stämmer helt

14. Vet du var Betygskriterier och information om ämnet Idrott och Hälsa går att få tag på?

Ja Nej

15. Har du någon gång kollat igenom betygskriterierna på egen hand?

Ja Nej

Tack för din medverkan!

Markus Agebjörn, Daniel Gustafsson och Albin Stigmarker
Läraryrket vid Göteborgs Universitet